

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KAR
SZEGED

SZAKDOLGOZAT

A MAGYAR PÜNKÖSDI EGYHÁZ VIZSGÁLATA
A VALLÁSI TUDÁS DIMENZIÓJA MENTÉN

Készítette: Rozgonyi Miklós Botond
alkalmazott vallástudomány

EHA kód: ROMRAAB.SZE

Témavezető: Dr. Nagy Gábor Dániel
adjunktus

Tartalom

Bevezetés.....	1
Témaválasztás.....	1
A kutatás célja.....	1
Munkahipotézis.....	2
Köszönetnyilvánítás.....	2
Módszertan.....	2
A vallásosság dimenziói.....	2
Hasonló kutatások.....	4
Jack Marcum: Tradicionális és nem tradicionális hitelvek a keresztény istentisztelet-látogatók között.....	4
Kamarás István: Vallásosság, habitus, ízlés.....	4
A PentID 2010 kutatásról.....	6
A kutatás megtervezése és gyakorlati lebonyolítása.....	6
Kvalitatív vagy kvantitatív?.....	6
A támogató együttműködés megszerzése.....	6
Mintavétel.....	7
Reprezentativitás.....	8
A statisztikai adatelemzés szoftveres megoldása.....	9
Az objektivitás kérdése; émiikus vagy étikus jellegű kutatás?.....	9
A kérdőív összeállítása.....	12
A Magyar Pünkösdi Egyház tagjainak vallási tudása – kutatási eredmények.....	13
A minta demográfiai vonatkozásai.....	13
Gendermegoszlás.....	13
Kormegoszlás.....	13
Lakhely szerinti megoszlás.....	13
Iskolai végzettség szerinti megoszlás.....	13
Az egyháztagság előtti vallási hovatartozás szerinti megoszlás.....	14
Gyülekezeti tisztség, szolgálat.....	16
Jövedelemadatok.....	16
A vallási tudás dimenziójára irányuló kérdések.....	17

A Magyar Pünkösdi Egyház hitvallásának ismertsége, elfogadottsága.....	18
Olvastad-e az EPK 2008. márc. 29-i közgyűlésén elfogadott hitvallását? (67.).....	18
Ha legalább részben (olvastad), egyetértesz-e a hitvallással? (68.).....	19
Ha nem olvastad, miért nem? (69.).....	21
Összegzés a hitvallás ismeretéről, elfogadottságáról és az előítéletességről.....	22
Az Istennel való közösség átélése.....	23
Mit tartasz leginkább az Istennel való közösség átélése alkalmának a gyülekezetben? (71.).....	24
Mit tartasz leginkább az Istennel való közösség átélése alkalmának egyéni lelki életedben? (72.).....	25
Összegzés az Istennel való közösség átélésének alkalmáról.....	26
A hit tartalmára vonatkozó kérdések.....	26
A pünkösdi hit szempontjából a Szentháromság melyik személye a legfontosabb? (75.).....	26
Teremtés és evolúció (77.).....	27
Az eredeti bűn (79.).....	29
Mi a Szentlélek-kereszttség vételének a jele? (89.).....	30
Összegzés a hit tartalmára vonatkozó kérdésekről.....	30
A vallási tudás toleranciát érintő vizsgálata.....	31
Üdvözülhet-e, aki nem szól nyelveken? (90.).....	31
Üdvözülhet-e, aki megtért ugyan, de nem merítkezett be? (85.).....	31
Üdvözülhet-e a pünkösditől eltérő felfogású vagy felekezetű keresztény (81.).....	32
Összegzés a vallási tudás toleranciával kapcsolatos kérdéseiről.....	34
Összefoglalás.....	34
Irodalom és források.....	36
Mellékletek.....	38
I. melléklet – Kivonat az Evangéliumi Pünkösdi Közösség Országos Presbitériuma 2010.04.27-i üléséről készült jegyzőkönyvből.....	38
II. melléklet – Kivonat az Evangéliumi Pünkösdi Közösség Országos Presbitériuma 2010.06.08-i üléséről készült jegyzőkönyvből.....	39
III. melléklet – Súlyozás.....	39
IV. melléklet – A kérdőív (csak a dolgozattal kapcsolatos részeit közlöm).....	40

V. melléklet – Táblák 1 (PentID 2010, a minta demográfiai vonatkozásai).....	43
VI. melléklet – Táblák 2 (a tartalmi kérdésekre vonatkozó táblák).....	47
VII. melléklet – KSH adatok.....	73

Bevezetés

Témaválasztás

Kutatásom témaválasztását befolyásolta és nagyban meghatározta, hogy a Pütkösdi Teológiai Főiskola Rendszeres teológiai tanszékének vagyok oktatója, valamint az a tény, hogy a Magyar Pütkösdi Egyház 2010-ben¹ egy átfogó, identitás- és toleranciakutatási projektet indított *PentID 2010*² néven. Ebben a projektben magam is részt veszek azzal az eredeti céllal, hogy a dogmatika oktatásának fejlesztéséhez felmérjem az egyház tagjainak vallási tudását. Ez a felmérés a Glock és Stark-féle vallási dimenziók intellektuális területét érinti, amely így a teológiai felhasználhatóságon túl vallástudományi relevanciával bírónak is tűnik.

A kutatás célja

Az előbb elmondottakból következik, hogy kutatásom kettős céllal bír. Egy részről teológiai – amelyik dolgozatom szempontjából nem releváns –, hogy néhány hitismereti kérdésben megállapítsam, a Pütkösdi Teológiai Főiskolán oktatott dogmatika tantárgy mennyire illeszkedik az egyházban elterjedt és jellemző véleményekhez. Az eredmények alapján az általam előadott tananyagot szeretném fejleszteni. Más részről viszont vallástudományi érdeklődésre tarthat számot, hogy az egyházon belül megjelenő, a vallási tudás területén jelentkező eltérések mutatnak-e valamiféle korrelációt azzal, hogy a válaszadó első generációs egyháztag vagy már a szülei is az egyházhoz tartoztak. Érdekes kérdésként vetődhet fel, hogy kimutatható-e az első generációs egyháztagok vallási tudásában bármi olyan jellegzetesség, ami meghatározhatóan összefüggésben áll egyházváltásukkal, korábbi vallási gyakorlatukkal vagy esetleges vallástalanságukkal. A kérdésfelvetést az is indokolja, hogy a Magyar Pütkösdi Egyház, amely Kamarás István megfogalmazása szerint a *konverzionalista szekták* (Kamarás, 2003. 11. o.) közé tartozik, hazai működésének kezdetét az 1920-as évek elejére tehetjük (Tóth, Makovei, Kovács és Pataky, 1998. 23–30. o.), így a mai egyháztagságban feltehetően vegyesen találunk olyanokat, akik már beleszülettek ebbe az egyházba, illetve olyanokat, akik megtérés, konverzió útján kerültek az egyház tagjai sorába. Tehát kutatásom célja, hogy az esetle-

1 A kutatás indulásakor az egyház neve még Evangéliumi Pütkösdi Közösség, mely nevet az egyház 2011. ápr. 9-én tartott közgyűlése Magyar Pütkösdi Egyházzá változtatta.
([http://www.punkosdi.hu/content/uj-nev-alatt hozzáférés](http://www.punkosdi.hu/content/uj-nev-alatt-hozzaférés): 2012.03.27.)

2 Pentecostal Identity

gesen létező ilyen mintázatokat kimutassam.

Munkahipotézis

Vallástudományi céloknak megfelelően hipotéziseim a következők: (1) Különbség mutatható ki azon egyháztagnak vallási tudása között, akik többedik generációs egyháztagnak, azaz beleszülettek az egyházba, és azoké között, akik első generációsok, azaz szüleik nem a Magyar Püünkösdi Egyházhoz tartoztak. (2) Ez utóbbiak esetében a vallási tudásukat befolyásolja a vallásváltás, azaz kimutatható a korábbi vallásuk hatása a püünkösdi egyházhoz történt csatlakozásuk után is (feltéve, hogy gyakorló és nem pusztán névleges vallási hovatartozásuk volt).

Köszönetnyilvánítás

Itt szeretném megköszönni témavezetőm, Dr. Nagy Gábor Dániel felbecsülhetetlen segítségét, hasznos tanácsait.

Módszertan

A vallásosság dimenziói

A kutatók megegyeznek abban, hogy a vallásosság olyannyira összetett, hogy nem elég egy dimenzió mentén vizsgálni (*Földvári és Rosta, 1998*). Charles Y. Glock és Rodney Stark (1965) öt dimenziót vezetett be, amelyek mentén vizsgálja a vallásosságot (1) ideológiai dimenzió vagy vallásos hit, amely a hittételek elfogadásának vagy elutasításának a területe; (2) rituális dimenzió vagy vallásos gyakorlat, amely az adott vallás rituális cselekményeiben való részvétel aspektusa; (3) tapasztalati dimenzió vagy vallásos élmény, vallásos érzés, amely a vallásos egyén szubjektív, az általa a valláshoz kötött lelkiállapotát, élményeit foglalja magában; (4) intellektuális dimenzió vagy vallásos tudás, amely a hittételeknek nem az elfogadását, hanem az ismeretét jelenti; (5) következmények dimenzió vagy vallásos hatások, azaz a vallásos egyén milyen hozadékot vár a vallástól, illetve a vallás mit követel meg tőle a hétköznapi életvitelében.

Tomka Miklós (é.n.) szintén öt dimenziót sorol fel: (1) hit vagy kognitív; (2) vallásgyakorlat vagy rituális; (3) vallási ismeretek vagy intellektuális; (4) vallási érzések és élmények vagy tapasztalatok; (5) mindennapi magatartás vagy következmények. Ezt az ötöt, mely nyil-

vánvalóan megegyezik Glock és Stark dimenzióival a 3. és 4. dimenziók felcserélésével, egyes szerzők gyakorlatára hivatkozva kiegészít egy hatodikkal: (6) emberi kapcsolatok dimenziójával.

Andorka Rudolf (2003. 548. o.) is a Glock és Stark szerinti dimenziókat hozza a vallás és vallásosság szociológiai alapvetésénél: (1) hit vallási tételekben; (2) rituálék gyakorlása; (3) vallási ismeretek; (4) vallási élmények; (5) vallási erkölcsi normák megtartása.

Látható, hogy a Glock és Stark ötdimenziós modell módszertani felosztása meghatározó a vallásszociológiai gondolkodásban. Ninian Smart (1996.) azonban kilép ebből a keretből, mikor hét vallási dimenziót különböztet meg: (1) rituális vagy gyakorlati dimenzió, amely a vallási cselekmények aspektusa; (2) doktrinális vagy filozófiai dimenzió, a vallás által kialakított tanítás és/vagy filozófia területe; (3) mitológiai vagy narratív dimenzió, a vallás történetei, amelyek alkotják a vallás narratíváját; (4) tapasztalati vagy emocionális dimenzió, amely a vallásban fontos élményeket, tapasztalatokat, érzelmi reagálásokat foglalja magában; (5) etikai vagy jogi dimenzió, a vallás által elvárt etikai kötelezettségek vonatkozása; (6) társadalmi vagy intézményes dimenzió, a vallás intézményeinek, képviselőinek (pap, guru, imám, jogász stb.) a társadalomban való; megjelenése tartozik ide (7) materiális vagy művészeti dimenzió, amely a vallás által létrehozott tárgyiasult vallási megnyilvánulásokat jelenti.

Bár a Glock és Stark valamint a Smart szerinti dimenziók eltérnek, azonosságok is megfigyelhetők. Legalább három egymásnak megfeleltethető dimenziót találhatunk: Glock-Starknál rituális vagy vallásos gyakorlat (2) = Smartnál rituális vagy gyakorlati dimenzió (1); Glock-Starknál tapasztalat vagy vallásos élmény, érzés (3) = Smartnál tapasztalati vagy emocionális dimenzió (4); Glock-Starknál intellektuális vagy vallásos tudás (4) = Smartnál doktrinális vagy filozófiai dimenzió (2).

A dolgozatom alapját képező kutatás, a PentID 2010 egy átfogó és részletes identitás- és toleranciakutatás (még nem publikált, folyamatban lévő), melynek részét képezi az egyház tagjai vallásosságának több dimenzió szerinti empirikus mérése. Összesen 100 kérdést tettünk fel az egyháztagoknak, amelyből a Glock-Stark szerinti intellektuális illetve a Smart-féle doktrinális dimenzió területét érintő 30 kérdésből emeltem ki néhányat dolgozatom témájául. Mint később látni fogjuk, ezek a kérdések részben érintik a tapasztalati, emocionális dimenziót és a Glock-Stark-féle következmény dimenziót is.

Hasonló kutatások

Tudomásom szerint hasonló kutatás, amely ilyen mélységben méri egy egyház tagjainak vallási tudását Magyarországon, nem készült még, legalábbis nem találtam. Az ugyanezen dimenziót mérő kutatások kérdései – vallási értelemben – sokkal inkább alapvető vallástartalmi ismeretekre irányulnak, mint a vallás specifikusabb tételeire. A következőkben két kutatásnak a dolgozatom szempontjából releváns részét ismertetem röviden, egy amerikai és egy hazait, melyekben a vallás intellektuális dimenzióját mérték.

Jack Marcum: Tradicionális és nem tradicionális hitelvek a keresztény istentisztelet-látogatók között

Jack Marcum (2010.) a US Congregational Live Survey keretén belül 2008 őszén és 2009 tavaszán végezte kutatását keresztény egyházakban, amelynek eredményeit 2010-ben a marylandi Baltimorban ismertette a Society for the Scientific Study of Religion és a Religious Research Association éves gyűlésén. Három vallási irányzatot vizsgált, az amerikai mainline protestáns, az evanglikál és a római katolikus irányzatot. A reprezentatív kvantitatív kutatáshoz a gyülekezeteket random választotta ki, a kérdőíveket istentiszteleti alkalmakon osztotta ki, minden résztvevő válaszolt (!) a kérdésekre. A merítés 833 megkérdezett, amelyből 284 fő a mainline protestáns, 162 fő az evanglikál és 387 fő a katolikus irányzathoz tartozott. Kutatásából minket most nem az eredmények, hanem a mért vallási tudás tartalma érdekel. A következő területekre kérdezett rá: (1) a halál utáni életben való hit; (2) Jézus földre való visszatérésében való hit; (3) kizárólag a Jézus Krisztusban való hit üdvözít; (4) a keresztre feszített Jézus testi feltámadásában való hit; (5) hit abban, hogy Istennek van hatalma felfüggeszteni az univerzum törvényeit, hogy az ember ügyeibe beavatkozzék; (6) a csodákban való hit; (7) a mennyben való hit; (8) az angyalokban való hit; (9) a pokolban való hit. Ezek az alapvető, klasszikus keresztény hittételeken felül mérte továbbá, mennyire van jelen a New Age-re jellemző vallási tartalom a vizsgált keresztény irányzatokban, úgymint (10) az asztrológiában való hit; (11) a reinkarnációban való hit; (12) abban való hit, hogy földönkívüli űrhajósok meglátogatták már a földet; (13) a testen kívüli érzékelésben való hit.

Kamarás István: Vallásosság, habitus, ízlés.

Kamarás István (2009.) 2006-2007-ben történő adatfelvétellel vizsgálta a magyarországi vallások tagjainak vallásosságát, habituális jellemzőit, melyhez Pierre Bourdieu 2002-es kuta-

tását vette alapul. „Úgy vélem, hogy a habitus többé-kevésbé megfelel az életstílusnak, az értékrendnek, a szokásoknak, vagy talán éppen az ízlésnek (már csak azért is, mert maga *Bourdieu* is olykor ezzel a szóval váltja föl a habitust). Számomra rendkívül izgalmas kérdés, hogy vajon hogyan helyezhető el ebben az összefüggésrendszerben a vallásosság.” (*Kamarás*, 2010. 7. o.) A vizsgálat egyik érdekessége, hogy nem csak a nagy magyarországi egyházakra, azaz a katolikus, református és evangélikus, hanem egyéb protestáns felekezetekre is kiterjedt, mint a baptista, adventista, metodista, pünkösdi és Jehova tanúi, továbbá nem csak a keresztény, hanem a zsidó, buddhista, muszlim és Krisna-hívó vallásokat is bevonta a vizsgálatba. A mérítés vallásonként 20–80 vallását rendszeresen gyakorló, 21–35 éves, felsőfokú végzettséggel rendelkező vagy felsőfokon tanuló fiatal hívő, amely vizsgálati csoportot kiegészített három kontrollcsoporttal, melyek közül kettő a vizsgált csoportokkal hasonló összetételű, Istenben nem hívő ill. maguk módján vallásosakból álló csoport, illetve egy a vallásukat rendszeresen gyakorló 40 év feletti, nyolc általános iskolai végzettséggel és szakképzésben részesültek csoportja. (*Kamarás*, 2010. 9. o.)

Dolgozatom szempontjából érdekes, hogy milyen dimenziókat mér *Kamarás*. Tomkára hivatkozva a *Glock* és *Stark* szerinti öt (vagy hat) dimenzióból kiindulva végül 8 dimenziót határozott meg oly módon, hogy a következmény dimenziót elhagyta, de felvette a meditáció-dimenziót, továbbá a tapasztalati dimenziót ketté bontotta érzés- és élménydimenzióra, illetve – ami engem leginkább érdekel – az intellektuális dimenziót is felosztotta két külön dimenzióra, vallási ismeretre és erkölcsi elvekre. (*Kamarás*, 2010. 15. o.)

Ez utóbbiak alatt olyan vallási ismereteket és erkölcsi elveket mér, mint: (1) Milyen szerepe van vallási életében a szent írásoknak? (2) Hogyan képzei el Istent? (3) Milyennek látja a világot? (Ebben a kérdésben az is szerepel, hogy Isten milyen módon van jelen a világban, ha jelen van egyáltalán.) (4) Mennyire tart fontosnak különböző hitismerethez tartozó képzeteket? Pl. üdvözülés, erkölcsi fogalmakat, pl. béke, családi béke, szabadság, engedelmes, megbocsátó stb. (5) Kiért és mennyire felelős a vallásos ember? (*Kamarás*, 2010. 107–111. o.)

Itt megjegyzem, hogy véleményem szerint *Kamarás* István kutatásában az általa meghatározott erkölcsi elvek dimenzió nagyon közel áll a szerinte elhagyott következmény dimenzióhoz, mondhatni azonos vele.

A PentID 2010 kutatásról

A kutatás megtervezése és gyakorlati lebonyolítása

Az identitás-kutatás gondolata a Pünkösdi Teológiai Főiskolán merült fel 2010 elején részben belső (dr. Illyés Szabolcs és jómagam), részben külső munkatársak bevonásával, ez utóbbiakat Illyés Szabolcs kapcsolati rendszerén keresztül megkeresve és felkérve.

Kvalitatív vagy kvantitatív?

Az első fontos tervezési feladat volt eldönteni, milyen kutatási módszert használjunk. Célunk a Magyar Pünkösdi Egyházra nézve jellemző, reprezentatív eredmények elérése volt, hogy a különböző mért dimenziók milyen struktúrát képeznek az egyházban. Az viszont kutatásunk szempontjából kevésbé volt releváns, hogy az egyes dimenziókat hogyan értelmezik a megkérdezettek, ezért a legcélszerűbbnek a kvantitatív kutatási módszer tűnt (*McNeill és Chapman, 2005. 6. o.*).

A kvantitatív kutatást önkitöltő, – néhány kérdéstől eltekintve – főleg zárt kérdéssorral végeztük. A kérdéseket több csoportra osztottuk aszerint, hogy milyen terület mértünk. Az első kérdéscsoportban 19 kérdéssel a válaszadó demográfiai adataira kérdeztünk rá. A második kérdéscsoport 38 kérdése a vallási, egyházi identitásra vonatkozott. A harmadik kérdéscsoport 9 kérdése a vallásos ember közülethez való viszonyát vizsgálta. E két utóbbi kérdéscsoportban szerepeltettünk olyan kérdéseket is, amelyek segítségével a toleranciát mértük. A negyedik kérdéscsoport 34 kérdése – mely dolgozatom alapját képezi – a válaszadó vallási ismereteit mérte.

A támogató együttműködés megszerzése

Fontos feladat volt, hogy előzetesen megnyerjük a kutatáshoz az egyház döntéshozóinak és a lelkipásztori karnak a támogatását. Az egyház legfelsőbb szintű vezetése, az úgynevezett Elnökség, mely az egyházelnökből és két alelnökből áll, kezdettől fogva támogatta az elképzelést, de hatáskör híján az úgynevezett Országos Presbitérium hozzájárulását kellett megszerezni a kutatás megvalósításához. Az Országos Presbitérium a 2010. ápr. 27-i ülésén tárgyalta a kérdést. Anélkül, hogy minden apró részletbe belemennék, szeretnék bemutatni néhány megnyilvánulást, amely az ülésen elhangzott. Ez jól szemlélteti, hogy a valláskutató milyen nehézségekkel szembesülhet az egyházi döntéshozókban élő, a vallástudományi kutatásokkal

kapcsolatos bizalmatlanság miatt. Ugyanakkor arra is rámutat, hogy milyen fontos az egyházi illetékesek jóindulatát és támogatását megnyerni egy-egy empirikus kutatáshoz (ld. I. és II. sz. melléklet).³

Volt, aki azért idegenkedett a felméréstől, mert félt a túl intimnek tartott kérdésektől, hogy az egyház belső, mintegy kívülállókra nem tartozó dolgai avatatlanok tudomására juttanak. Éppen emiatt egy korábbi, közelebbről meg nem nevezett felmérés kérdőívének kitöltését saját gyülekezetében ellenjavallta (*EPK 2010a. 1:03:25*). Más a többi egyházakkal való összehasonlítások bárhol való megjelenésének a lehetőségét szeretné elkerülni (*EPK 2010a. 1:12:05*). Valaki viszont – bár szükségesnek tartotta, hogy az egyház vezetése megismerje az egyház erkölcsi, szellemi állapotát – óva intett attól, hogy a kutatás szociális (itt a szociológiai és szociális kifejezések keveréséről lehet szó) és tudományos irányú legyen (*EPK 2010a. 1:43:00*). Támogató megnyilvánulások is voltak. Az elnökség részéről hangsúlyozták, hogy az egyházra váró döntések valódi megalapozottságához az ilyen kutatás szükséges, mert annak eredményeként a sejtések helyett valós információkra tudnak támaszkodni (*EPK 2010a. 1:04:30*). Volt, aki a gazdasági döntéshozatali mechanizmusok mögött álló kutatások hasznosságát említette pozitív párhuzamként (*EPK 2010a. 1:34:10*). Végül az a megállapodás született, hogy az Országos Presbitérium tagjai előzetesen megismerik a kutatás tervezett kérdéseit, azokat véleményezhetik, változtatásokat sőt saját kérdéseket is javasolhatnak, valamint a kutatókkal a kutatásra kötendő megbízási szerződés alapján mint megbízók maguk döntenek arról, hogy a felmérés eredményei közül mi publikálható (*EPK 2010a. 1:47:20, 1:48:20*). A kérdés érzékenységét jelzi az is, hogy a jegyzőkönyv szerint a kutatással kapcsolatos pro és kontra érvek megvitatása több mint 45 percet vett igénybe. A következő testületi ülésig kellett a megküldött kérdéseket véleményezniük, azokra reagálniuk, megtenni javaslataikat, hogy a kutatáshoz való hozzájárulást végül megadják-e. A két ülés közötti szűk másfél hónap alatt összesen két reagálás érkezett, aminek fényében a végleges kérdőív kérdéseit meghallgatták a testület tagjai, és újból reagálhattak rájuk (*EPK 2010b.*). Ekkor már elvi kifogás nem merült fel, szabad utat kapott a kutatás. Mi sem mutatja ezt jobban, hogy maga az egyházelnök látta el ajánlással a kérdőívet az Országos Presbitérium nevében (ld. IV. sz. melléklet).

Mintavétel

A merítés megtervezése a következő lépés. A Magyar Pünkösdi Egyház a saját, belső sta-

³ Az Országos Presbitérium üléseiről készült jegyzőkönyveket az elnökség szíves engedélyével használhattam fel.

tisztikái adatai szerint 2011. január. 1-jén 3878 taggal bírt.⁴ Ez az adat az egyházhoz tartozó gyülekezetek évenkénti, az egyházközpont felé történő önkéntes adatszolgáltatásán alapul, amely adatok az egyház vezetősége szerint is bizonytalanok. Az adatszolgáltatás megbízhatóságát nagyban befolyásolja, hogy az önkéntesen lejelentett gyülekezeti taglétszám alapján kell a gyülekezeteknek az egyház központi költségeihez úgynevezett közös költség-hozzájárulást fizetniük, emiatt sok gyülekezet a valós létszám helyett alacsonyabb létszámot jelent le, de legalábbis az önálló jövedelemmel nem rendelkező fiatalokat és időseket nem számítják bele a lejelentett létszámba. A kutatás során célunk volt, hogy kb. 2000 kérdőívet juttassunk szét országosan az egyház gyülekezeteibe, és kb. 1000 db-ot vártunk vissza. Ez durván az egyház tagságának 25%-át jelentette volna. Végül kb. 1800 kérdőívet tudtunk szétküldeni, és csak 404 db (22%) érkezett vissza kitöltve, amely a teljes egyháztagságra vetítve bő 10%-os merítést jelent.

A kérdőíveknek a gyülekezeti tagokhoz való eljuttatását eredetileg a gyülekezetek személyes felkeresése útján szerettük volna megoldani, de idő és anyagi források híján – rengeteg utazással járt volna szerte az ország területén – egyéb, belső, egyházi csatornát kellett találnunk erre a célra. Erre kiváló lehetőséget adott a már korábban említett Országos Presbitérium soron következő, 2010. szept. 7-i ülése, ugyanis az Országos Presbitériumban az egyház valamennyi gyülekezete képviselteti magát. Így célszerűnek látszott, hogy a kérdőíveket a jelenlévő képviselőknek osszuk ki, akik az általuk képviselt gyülekezetekbe továbbították azokat.

Reprezentativitás

A kérdőívek illetően eljuttatása a megkérdezettekhez felveti azt a kérdést, hogy lehet-e reprezentatívnak tekinteni a mintavételt. Mivel minden gyülekezet képviselve van az Országos Presbitériumban, ez a képviselet lefedi az egyháztagság 100%-át, így elméletileg bármely egyháztag azonos eséllyel kerülhetett bele a merítésbe. Azonban több tényező is torzíthatta a mintát. Egyrészt nem volt jelen minden képviselő, másrészt nem minden képviselő vitt el magával kérdőíveket. Ráadásul nem jegyeztük fel, mely gyülekezetekhez nem jutott el a kérdőívekből. Azt sem tudjuk, hogy ki hány darab kérdőívet vitt magával, azaz nincs biztosítva, hogy a különböző gyülekezetek tagjai egyenlő eséllyel vehettek részt a kutatásban. Másrészt arra semmilyen garancia nincs, hogy a kérdőíveket szétosztó képviselők nem szűrték-e valamilyen szempontból azt, hogy kinek adják oda kitöltésre az íveket, továbbá arra sem, hogy

⁴ Az adatot a Magyar Püünkösdi Egyház Országos Titkársága bocsátotta rendelkezésünkre.

nem befolyásolták-e akár közvetlenül, akár közvetetten a válaszadást, bár hangsúlyozottan kértük, hogy ne tegyék ezt. Ez utóbbi tényező már nem csak a reprezentativitását, de a validitás és reliabilitás kérdését is felvetheti (*Wanderstoep és Johnston, 2009.; Bryman, 1989.; Singh, 2007.*). A minta hibáinak kiküszöbölésére törekedve a kapott adatokat súlyoztuk (*Wanderstoep és Johnston, 2009.; Singh, 2007.*) az egyház által részünkre biztosított belső statisztikai adatok figyelembe vételével – amennyiben a fentebb említett bizonytalansági tényezők ellenére megbízhatónak tekintjük az egyház saját statisztikai nyilvántartásait. Ez a súlyozás nem csak a reliabilitást növelte, hanem megállapítható lett, hogy a nem- és korkategóriákat tekintve a minta arányai nagyjából megfeleltek az egyházi statisztika arányaival. A súlyozási szorzószámok 0,85 és 1,25 közé estek, jelentősebb eltérés csak a 19 év alatti korosztálynál (férfiak, 1,64, nők 1,78) és a 71-80 éves férfi (0,54) és a 80 év feletti női korosztálynál (4,54) volt (Ld. III. sz. melléklet). Minthogy a visszaérkezett válaszok alapján az arányok közel álltak a valós arányokhoz, feltételezhetjük, hogy a mintavétel során sikerült biztosítani a megfelelő reprezentativitást.

A statisztikai adatelemzés szoftveres megoldása

A legnagyobb költséget az adatrögzítés jelentette, mert ezt megfelelő szoftver (SPSS Data Entry), szakértelem de leginkább idő híján bér munkába adtuk ki. Az elektronikusan rögzített adatokat SPSS adatállományban kaptuk meg. Szintén a költséghatékonyságot szolgálta, hogy a számunkra megfizethetetlen SPSS adatfeldolgozó rendszer nyílt forráskódú alternatívájára leltünk az úgynevezett PSPP statisztikai elemző programban,⁵ amelyet ingyenesen használhattunk jogtisztán. Számomra külön előny, hogy nem csak MS Windows platformon, hanem GNU Linux alatt is működik, minthogy én ez utóbbi operációs rendszert használom.

Az objektivitás kérdése; émikus vagy étikus jellegű kutatás?

A társadalomtudományi kutatásoknál – így a vallástudományi kutatásoknál is – elengedhetetlen a kutató objektivitására törekvése. Joggal vetődik fel a kérdés, mennyire tekinthetünk objektívnek egy olyan kutatást, amelyet olyan kutató végez, aki maga is tagja a vizsgált populációnak, jelen esetben a Magyar Pütkösi Egyház lelkipásztora, és ugyanezen egyház teológiai főiskolája rendszeres teológiai tanszékének oktatója. Különösen is aktuálissá teszi a kérdést az, hogy dolgozatom tárgya, a vallási tudás dimenziója az általam oktatott tárgy, a dogmatika területét mélyebben is érinti, ezért elkerülhetetlennek tűnik, hogy a kérdésekre adott

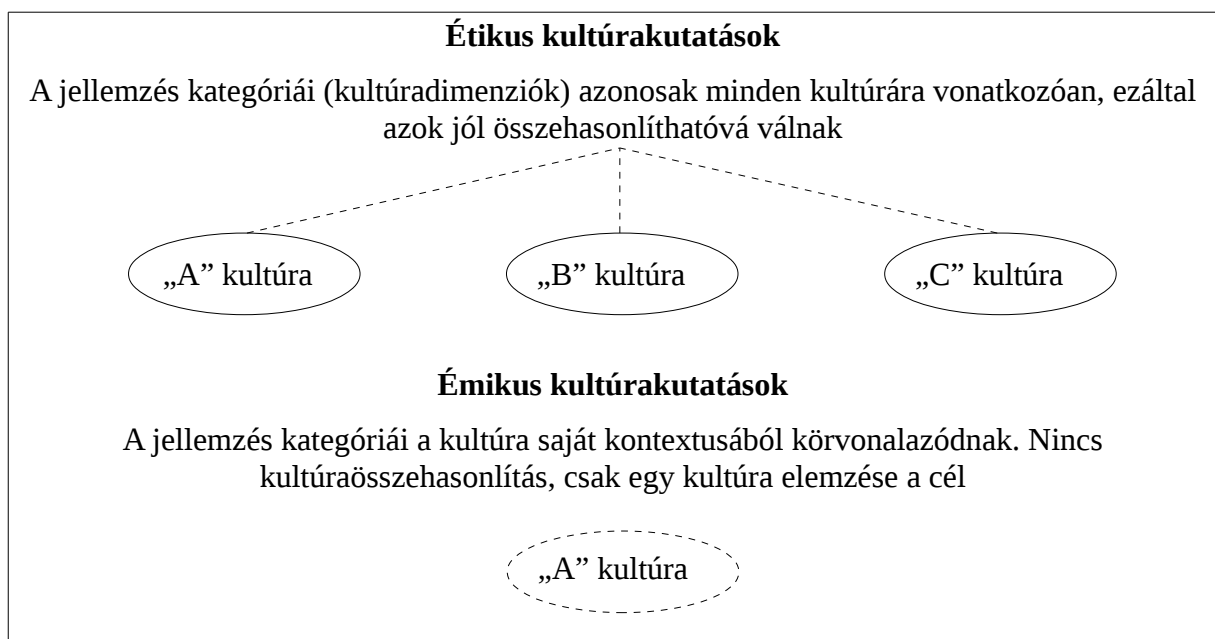
5 Fellelhető és ingyenesen letölthető: <http://www.gnu.org/software/pspp/>

válaszokat egyfajta belső, szubjektív értékrend alapján minősítsem.

Azonban figyelembe kell venni, hogy az objektivitás elsősorban nem azon múlik, hogy külső vagy belső a kutató. Egyetértek Anthony Giddens-szel, aki szerint „az **objektivitás** nem csak és nem is elsősorban az egyes kutatók szemléletén múlik. Inkább a megfigyelési és érvelési módszerek a döntőek. Ebből a szempontból a szociológia *nyilvános jellege* játszik fontos szerepet. Mivel a kutatási eredmények és beszámolók hozzáférhetőek ... bárki ellenőrizheti a levont következtetéseket. ... Ezért a szociológiában az objektivitást a szociológusközösség tagjainak kölcsönös *kritikai* tevékenysége biztosítja.” (Giddens, 2003. 52. o.) Bár Giddens a szociológiai objektivitásról mondja a fentieket, ugyanezt érvényesnek kell tekintenünk a valláskutatásra is. A gyakorlat is megerősíti ezt, hisz az általam bemutatott mindkét vizsgálatot végző kutató saját bevallása alapján sem tekinthető felekezeti, vallási szempontból külső kutatónak. Jack Marcum (2010.) az amerikai presbiteriánus egyházhoz tartozik, Kamarás István pedig a katolikus egyházhoz: „És hogyan szerepelhet, hogyan vehet rész ebben a történetben – talán a végkifejletben – a *homo religiosus*, kiváltképpen ha *keresztény* és ha *katolikus*? Ha maradt belőlük egyáltalán? Erre a kérdésre keresem a választ. (Azért emelem ki az egyenlők közül a keresztényeket, mert elsősorban Európából és Magyarországból nézem ezt a végjátékot vagy újramezdést. A katolikusok kiemelése mellett három indokom is van: a magukat vallásosnak nevezők között Magyarországon ők vannak többségben, körükben végeztem elsősorban vallásszociológiai kutatásaimat, és magam is ebbe a vallási közösségbe tartozom. Vagyis – tudva, hogy ez igencsak kockázatos – a belátásra legalább annyira törekedve, mint a rálátásra: *innen belülről* vizsgálódva keresem a választ.)” (Kamarás, 2003. 6. o.)

A kérdés másik megközelítését az angolszász irodalomban 1954 óta elterjedt *emic/etic* fogalompárossal írhatjuk le (a továbbiakban magyarul *émikus/étikus* alakban használom). A fogalompárost Kenneth Pike nyelvész alkotta meg és használta 1954-ben megjelent *Language in Relation to a Unified Theory of the Structure of Human Behavior* (Summer Institute of Linguistic Inc.) című munkájában eredetileg nyelvészeti fogalomként (Hoijer, 1955. 485–488. o.). Az ő használatában az *émikus* – a *phonemic* kifejezésből származtatva – a hangok szubjektív jelentéstartama, értelme, míg az *étikus* – a *phonetic* kifejezés alapján – a hangok objektív tanulmányozása (Denning, 2006.). Marvin Harris antropológus adaptálta a fogalompárost 1968-ban megjelent *The Rise of Anthropological Theory* (Crowell, New York) című könyvében, és módosítva az értelmüket. az *émikus* alatt azt a leírást értette, ami a kultúrában otthonosan mozgó számára jelentéssel bír, és amit igaznak tart, míg az *étikus* alatt azt a leírást, amit a

tudományos közösség használ a szocio-kulturális élet elméleteinek megalkotására és kifejtésére (Harris, 1981.). Azóta több diszciplína is átvette, leginkább az antropológia, pszichológia, nyelvészet, kultúrközi kutatások, etnográfia és szociológia használja egyéb tudományterületek mellett (Headland, Pike és Harris, 1990.). A. Gergely András (2006.) szerint az émikus jelentése: fonémikus = tartalmi, lényegi, mélységi, míg az étikusé: fonetikus = alaki. Topcu Katalin (2005. 28–32. o.) szerint az étikus jellegű kutatásoknál a kultúrán kívülről vizsgálják az adott kultúrát, és a kapott eredmények más kultúrákkal összevethetők, mivel nem a kultúra belső tartalma szerint vizsgálják, hanem olyan külső dimenziók mentén, amelyek vélhetőleg minden kultúrára igazak lehetnek. Az émikus jellegű kutatások az adott kultúra tagjainak a fogalomtárát használják. Itt nem az a cél, hogy más kultúrákkal hasonlítsák össze, hanem hogy az adott kultúra saját fogalomrendszerét, belső összefüggéseit tárják fel. A két megközelítés különbségét jól szemlélteti a következő ábra, melyet Topcu Katalin (2005. 32. o.) hivatkozott könyvéből vettem át:

Mindezeket figyelembe véve határozottan kijelenthető, hogy kutatásom főként émikus jellegű, hiszen a vallási tudás dimenzióját kifejezetten a Magyar Pünkösdi Egyház fogalomkészletét használva kutatom, s leszámítva a kontrollcsoportot nem célozom a más egyházakkal való összehasonlítást. A kutatásnak ebből a szempontjából nemhogy hátrányként, hanem inkább előnyként kell értelmeznem, hogy magam is ennek az egyháznak vagyok a tagja, mert egy kívülálló kutatónál vélhetően jobban ismerem a vizsgált populáció vallási fogalomkészletét. Természetesen ez nem mentesít attól, hogy következtetéseimben igyekezzem kerülni bármiféle – legyen az akár pozitív, akár negatív – előítéletességet.

A kérdőív összeállítása

Ahogy azt fentebb már említettem, a teljes kérdőív négy kérdéscsoportból tevődött össze, amelyek közül dolgozatomban szempontjából az első, a válaszadó demográfiai adataira és a negyedik, a válaszadó vallási tudására rákérdező csoport a releváns.

A demográfiai adatok között rákérdeztünk a szokásos, a válaszadó neme (1. kérdés), kora (2.), lakóhelye (4.), családi állapota (8.), végzettsége (11.), foglalkoztatottsága (12.), vele egy háztartásban élők száma (10.), háztartásának jövedelme (19.), valamint az egyházilag specifikusabb, gyülekezete neve (5.), gyülekezeti tagsága (6.), tagsága előtti vallási háttere (13.), gyülekezeti szolgálata (14. és 15.), vallási edukációja (16.) adatokra.

Mielőtt rátérnék a vallási tudás dimenzióját kutató konkrét kérdések ismertetésére, szükségét látom, hogy röviden foglalkozzam a kutatás etikusságának területével. Az emberek vallási élete, meggyőződése rendkívül szenzibilis kutatási terület. Hogy hajlandók legyenek megnyílni a megkérdezettek, szükségesnek láttuk, hogy biztosítsuk a névtelenséget és titkosságot (*Babbie*, 2003. 533–536. o.), s ezt tudomásukra hozzuk. Más szóval adatvédelmi nyilatkozatot tettünk a kérdőív utolsó kérdése után tett, kurziváltan szedett megjegyzéssel: „A kérdőívek feldolgozása során semmilyen személyes azonosításra alkalmas adatot nem rögzítünk, sem senkinek ki nem adunk.” Továbbá egy egész A4-es oldalt szabadon hagytunk arra, hogy szabadon kifejtthessék véleményüket, észrevételeiket, javaslataikat, sőt hogy ha valamelyik kérdésre bővebben akarnának reagálni, mint a zárt kérdésben szereplő válaszok, ezt is megtehesék (ld. IV. sz. melléklet). Egy megjegyzést kaptunk, miszerint a teljes anonimitás sérült amiatt, hogy a gyülekezet neve (5.) és a gyülekezeti tisztség, szolgálat (14.) együttes rögzítése bizonyos esetekben azonosíthatóvá teszi a kitöltő személyét. El kell ismernem, hogy ez valós probléma. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy ilyen jellegű anonimitás-sértés komolyabb kutatásoknál is felléphet. Pl. ugyanez a helyzet állt elő a 2001. és 2011. évi országos népszámlálásnál a saját személyemre vonatkozóan. Ugyanis a vallásomra, a foglalkozásomra és lakóhelyemre adott válaszok együttes nyilvántartásával egyértelműen azonosíthatóvá váltam, ugyanis Szegeden összesen egy pünkösdi gyülekezet van, amelynek egyedüli lelkipásztora vagyok. A válaszadó részéről – ha nincs meg a bizalma az anonimitást illetően – egy lehetőség áll fenn ilyenkor, hogy nem ad választ azokra a kérdésekre, amelyek véleménye szerint azonosíthatóvá teszik őt. Természetesen a kutató felelőssége óriási, hogy nem él vissza az ilyen módon azonosíthatóvá vált adatokkal, amit azzal garantál, hogy vállalja, nem adja tovább azokat harmadik félnek.

A Magyar Pümkösi Egyház tagjainak vallási tudása – kutatási eredmények

A minta demográfiai vonatkozásai

A kérdőívet összesen 404 fő küldte vissza, így az 1800 db kiküldött kérdőív 22,44%-a érkezett vissza, ami a teljes egyháztagság (3878 tag) 10,42%-a.

Gendermegoszlás

Az egyház tagságában a férfiak-nők aránya durván egyharmad-kétharmad. A súlyozatlan adatok szerint 396 fő adott érvényes választ, közülük 154 fő (38,89%) férfi és 242 fő (64,11%) nő (1. tábla). A súlyozott arányok: férfiak 37,95%, nők 62,05% (2. tábla).

Kormegoszlás

Látható, hogy a válaszadók leginkább az aktív korosztályból (19–60 éves) valók. Súlyozatlan adatok szerint 280 fő, 72,92% az érvényes választ adó 384-ből (3. tábla), súlyozott adatok szerint 66,23% (4. tábla).

Eddig súlyozatlan nyers adatokat is szerepeltettem, mivel a súlyozás utáni tört elemzés adatok az emberekre vonatkoztatva nehezen értelmezhetők, a továbbiakban azonban a mintavételből eredő hibák kiküszöbölése érdekében súlyozott adatokkal dolgozom.

Lakhely szerinti megoszlás

Látható, hogy a fővárosi (13,51%), megyeszékhelyi (8,74%) és egyéb városi (52,88%) tagok együttes aránya (75,13%) meghaladja a teljes tagság háromnegyedét (5. tábla), ami azt jelenti, hogy az egyházra az urbánus tagság jellemző. A képet torzítja, hogy az utóbbi években sok olyan település is megkapta a városi rangot, amely jellegében egyáltalán nem mondható urbánusnak. Ez azt is jelenti, hogy talán jobb lett volna inkább a települések lélekszáma alapján mérni a lakhelyet, esetleg az pontosabb képet adhatott volna.

Iskolai végzettség szerinti megoszlás

Az egyház legmagasabb iskolai végzettség szerinti összetétele (6. tábla) a következő: 8 általánost sem fejezte be 7,26%, 8 általános 28,27%, középfokú 41,41% és felsőfokú 22,83%,

PhD vagy DLA fokozat 0,23%. Ez a megoszlás a teljes mintára vetített és nem a megfelelő korú népességen belüli arányokat mutatja.

Az egyháztagság előtti vallási hovatartozás szerinti megoszlás

Ahogy már említettem, Kamarás István a pünkösdi mozgalmat a konverzionalista szekták közé sorolja. Viszont mivel az egyház hazai történelme hozzávetőlegesen 90 évre tekint vissza, nyilvánvalóan vegyes a tagság abból a szempontból, hogy egy része már a szülei révén is az egyházhoz tartozik, egy része viszont konverzió (megtérés, áttérés, bekeresztenkedés) útján lett az egyház tagja. Ez utóbbiak eredetileg tartozhattak egyéb egyházhoz, de lehetnek egyházon kívüliek is.

A válaszadók 44,09%-a már családirag, szülei révén is az egyházhoz tartozó második (vagy többedik) generációs tag, 37,58%-a vallásos, 18,33%-a nem vallásos háttérrel rendelkező, első generációs tag (7. tábla). Jól láthatóan mind a mai napig megmaradt az egyház konverzionalista jellege, minthogy tagságának több mint fele (55,91%) első generációs gyülekezeti tag. Érdekes megfigyelni, hogy közülük 32,78% mondta, hogy nem volt vallási háttere, míg 67,22% egyéb vallásos háttérrel rendelkezett. Ezeket az adatokat összevetve a 2001. évi népszámlálásnál mért adatokkal (KSH 2013)⁶ – mikor is a vallási hovatartozásáról nyilatkozók között a magukat semelyik valláshoz sem tartozónak vallók aránya 16,31%, valamint a magukat valamely valláshoz tartozónak vallók aránya 83,69% volt (77. tábla) –, arra a következtetésre juthatunk, hogy a Magyar Pünkösdi Egyház nagyobb arányban ért el olyanokat, akiket egyházon kívülieknek tekinthetünk. Ugyanezek az arányok a 2011. évi népszámlálás-kor 24,96% és 75,04%-ra módosultak elsősorban a választ megtagadók jelentős növekedése miatt (76. tábla). A népszámlálási adatoknál a választ megtagadókat kihagytam az arányok számításánál.

Az egyháztagság előtti vallás mutatóit a könnyebb áttekinthetőség kedvéért táblázatosan hozom, melyek a következők:

8. tábla: Az egyháztagságot megelőző vallási hovatartozás

6 Azért a 2001. évi népszámlálás adatait vettem figyelembe itt, mert az egyház konverziós tevékenysége korábbi, mint a 2011. évi állapotok, jóllehet ez sem ad pontos összehasonlítási alapot.

Korábbi felekezet, vallás	Válaszadók %-a	Korábban nem pünkösdiak %-a
gyakorló pünkösdi	43,48%	
gyakorló római katolikus	14,16%	25,05%
gyakorló református	12,30%	21,76%
gyakorló evangélikus	1,73%	3,06%
gyakorló baptista	5,07%	8,97%
világi vagy névleges felekezeti hovatartozású	14,75%	26,10%
egyéb	8,51%	15,06%
Összes	100%	100%

Az egyéb kategória megjelölésekor kézzel írhatta be a válaszadó, hogy melyik felekezethez tartozott korábban. Itt a következők szerepeltek (9. tábla): Church of Christ, ateista, Egyesítő Egyház, Golgota Gyülekezet, görög katolikus, Hit Gyülekezete, karizmatikus, keresztény magazin terjesztése, kisgyerekként pünkösdi, majd sehova sem jártunk, más gyülekezethez tartozás, nem gyakorló katolikus, nem gyakoroltam sehol, nem kaptam vallási nevelést, nem volt vallási háttér, nem voltam megkeresztelve, névleges katolikus, Olajfák, ortodox, római katolikus nem gyakorló, semmilyen, szabadkeresztény, teljesen világi család.

Érdekes összevetni ezeket az adatokat 2001. és 2011. évi népszámlálás ide vonatkozó adataival:

8/a. tábla: A felekezeti megoszlás arányai

Vallási közösség, felekezet	válaszadók %-a, 2001	válaszadók %-a, 2011	Korábbi vallási hovatartozás, %
Katolikus	61,13%	53,49%	25,05%
Református	17,84%	15,93%	21,26%
Evangélikus	3,35%	2,97%	3,06%
Más vallási közösség, felekezet	1,06%	2,31%	24,03%
Vallási közösséghez nem tartozó	16,31%	24,96%	26,10%

Megfigyelhetjük, hogy a 2001-es népszámlálási adatokhoz képest a katolikusok messze alulreprezentáltak a korábbi vallási hovatartozást illetően, míg az egyéb valláshoz tartozók messze felülreprezentáltak. Ide tartoznak a baptisták és egyéb kisegyházak, amelyek viszonylatában könnyebb az átjárhatóság mindkét irányba. Ugyancsak erősen felülreprezentáltak a más vallási közösséghez nem tartozók, viszont a reformátusok csak enyhén felülreprezentáltak. A 2011-es népszámlálási adatok szerint ezzel szemben a katolikusok kivételével minden kategóriában enyhe vagy erős felülreprezentálást tapasztalunk. Ennek oka feltehetően a nem nyilatkozók feltűnően megemelkedett száma lehet.

Gyülekezeti tisztség, szolgálat

A minta gyülekezeti tisztség szerinti bontásának nincs demográfiai relevanciája, ezért az-
zal itt nem foglalkozom. Az erre vonatkozó frekvencia-adatok megtalálhatók a 10. táblában.

Jövedelemadatok

A háztartások havi jövedelmi szintjét mérve a következő eloszlást találtuk (11. tábla):
0–50 ezer Ft: 7,75%, 50–100 ezer Ft: 23,29%, 100–150 ezer Ft: 16,77%, 150–200 ezer Ft:
16,88%, 200–250 ezer Ft: 5,81%, 250–400 ezer Ft: 7,93% és 400 ezer Ft fölött: 4,01%, nem
nyilatkozott 17,55%.

A különböző nagyságú háztartások részesedésének aránya az egyes jövedelmi sávokban
a következő (itt ismét táblázatos formát használok a könnyebb áttekinthetőség kedvéért):

12. tábla: Háztartások jövedelme a háztartásban élők száma szerint

Havi jöv. ezer Ft	Veled egy háztartásban élők száma veled együtt										Összes
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	11	
0-50	,0%	20,2%	20,8%	22,8%	13,7%	4,7%	8,9%	4,4%	,0%	4,6%	100,0%
50-100	,0%	18,3%	43,9%	8,2%	11,2%	9,3%	3,1%	3,8%	2,2%	,0%	100,0%
100-150	1,7%	13,3%	21,6%	27,9%	17,5%	10,5%	3,4%	4,1%	,0%	,0%	100,0%
150-200	,0%	8,3%	22,6%	13,0%	20,4%	29,0%	6,7%	,0%	,0%	,0%	100,0%
200-250	,0%	,0%	12,1%	19,2%	29,7%	34,3%	4,7%	,0%	,0%	,0%	100,0%
250-400	,0%	,0%	25,1%	14,4%	21,4%	32,1%	7,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
400-nál több	,0%	11,9%	10,5%	11,9%	44,9%	,0%	,0%	,0%	20,7%	,0%	100,0%

A 10. kérdés, amely így hangzik: „A veled egy háztartásban élők létszáma: ... fő (veled
együtt)”, valószínűleg nem volt elég érthető, ezért érkezhetett „0” válasz is. Mivel ez értel-
mezhetetlen, a következő számításoknál nem vettem figyelembe.

A havi 50 000 Ft-ot meg nem haladó jövedelemmel rendelkező háztartások nagyobb ré-
sze (59%, a teljes minta 4,57%-a) három vagy több főből áll, ami az egy főre vetített jövede-
lem szempontjából rendkívül alacsony jövedelmi szintet jelent. A háromfős háztartások eseté-
ben 16 667 Ft, de 11 fős háztartásban már csak 4 545 Ft.

A havi 50 és 100 ezer Ft közötti összegből gazdálkodók legjelentősebb csoportja (43,9%,
a teljes mintára vetítve 10,22%) kétfős háztartásban él, ami egy főre vetítve a még mindig
igen alacsony 25–50 ezer forintot jelent.

A havi 100 és 150 ezer Ft közötti jövedelemmel rendelkezők legjelentősebb csoportja
(63,4%, a teljes minta 10,63%-a) három vagy több főből álló háztartásban él. Egy főre vetített

jövedelmi helyzete így legjobb esetben is csak 33 és 50 ezer forint közé esik, de hétfős háztartás esetén drasztikusan rosszabb a helyzet, 14 286 és 21 429 Ft közötti összeggel.

A havi 150-tól 200 ezer Ft-ig terjedő jövedelemből élők nagyobb része (69,1%, a teljes mintára vetítve 11,66%) szintén három vagy több fős háztartásban él. Egy főre vetített jövedelme háromfős háztartásban 50 000 és 66 667 Ft közé esik, öt fő esetén – amely nagyságú háztartások adják e sávnak a legnagyobb csoportját – 30 és 40 ezer Ft közé.

Az ennél magasabb jövedelmi sávokban elhelyezkedő háztartások összesen a minta 17,75%-át teszik ki, egyenként a teljes minta kevesebb, mint 8%-át adják (200–250 ezer Ft: 5,81%, 250–400 ezer Ft: 7,93%, 400 ezer Ft-nál több: 4,01%), ezekre nézve nem végeztem el a fenti kimutatásokat, mert statisztikailag nem jelennek meg olyan súllyal a mintában, hogy további bontásuk szükséges lenne. Megjegyzendő, hogy ennél a kérdésnél – érzékelve, hogy az egyházban a jövedelmi helyzetre való rákérdezés forró téma – megadtunk egy „nem nyilatkozom” válaszlehetőséget, amelyet a válaszadók 17,55%-a jelölt meg (a második legmagasabb arány), a válaszmegtagadók és ezt a válaszlehetőséget bejelölők együttes aránya a visszaérkezett kérdőívek 30,63%-a, ami igen magasnak tűnik.

A KSH adatai szerint 2009-ben az EU által elfogadott módszertan szerint számított jövedelmi szegénységi küszöb 59 999 Ft volt, amelynél alacsonyabb jövedelemből élt a magyar lakosság 12,4%-a (KSH 2011. 2. o.). Az előzőekből kitűnik, hogy a Magyar Pünkösdi Egyházban a válaszadók kb. 30%-a él ez alatti vagy e körüli jövedelemből. Azaz elmondható, hogy az egyházban a lakosság szegényebb rétegei felülreprezentáltak.

A vallási tudás dimenziójára irányuló kérdések

A vallási tudás dimenzióját mérő részt az egyháznak a két évvel korábban kiadott hitvallása ismeretére (67.), a válaszadó általi elfogadottságára (68.) esetleges előítéletességére (69.) vonatkozó kérdéscsoporttal indítottam. Fontosnak tartom ugyanis a vallási tudás dimenziója vonatkozásában, hogy milyen attitűddel viseltetnek az egyháztagok a saját egyházuk szerinti hit deklaráltan kognitív megközelítéséhez. Annál is inkább izgalmas kérdés ez a Magyar Pünkösdi Egyház vonatkozásában, mert Kamarás István kutatása szerint a vizsgált egyházak között a pünkösdiiek vallásosságában az egyik legkevésbé fontos a vallási ismeret dimenziója (Kamarás, 2009. 123. o.). Ennek részben ellentmondani látszik ugyanazon kutatásának egy másik eredménye, mely szerint a pünkösdiiek vallásossága mutatja a többváltozós konceptuális térképen a Jehova tanúi után a második leginkább fundamentalista-kognitív jellemzőket

(Kamarás, 2009. 97. o.).

A Magyar Pütkösi Egyház hitvallásának ismertsége, elfogadottsága

Olvastad-e az EPK 2008. márc. 29-i közgyűlésén elfogadott hitvallását? (67.)

A kérdésre a válaszmegtagadás 9,81%-os volt, az érvényes válaszok 40,13%-a volt igen, 43,59%-a nem, azaz nagyságrendileg azonosan olvasták, illetve nem olvasták, s 16,29% nyilatkozott úgy, hogy részben olvasta (17. tábla).

A *gendermegoszlásnál* (18. tábla) a „nem” illetve „részben” válaszoknál hasonló az arány (férfiak nem: 36,5%, részben: 31,3%; nők nem: 63,5%, részben: 68,7%), mint az egyház tagságának genderösszetétele (férfiak 37,95%, nők 62,05%), viszont az igen válaszoknál feltűnően kiegyenlítődött a nemek közötti arány (férfiak 47,5%, nők 52,5%). Ez azt mutatja, hogy a férfiak inkább érdeklődtek a hitvallás elolvasása iránt.

A *kor szerinti megoszlásnál* (19. tábla) a 40 évesnél fiatalabb korosztály kevésbé volt nyitott a hitvallás elolvasására (18 év alatt: „igen” 29,1%, „nem” 58,7%; 19–30 év: „igen” 26,0%, „nem” 54,7%; 31–40 év: „igen” 34,4%, „nem” 51,8%), majd 40 és 60, valamint 70 és 80 év között megfordulnak az arányok (41–50 év: „igen” 52,3%, „nem” 29,6%; 51–60 év: „igen” 52,8%, „nem” 32,1%; 71–80 év: „igen” 63,0%, „nem” 31,5%), és 61–70 év között egyenlő arányban olvasták illetve nem („igen” 42,8%, „nem” 42,9%).

A *lakóhely szerinti bontásban* a fővárosi („igen” 37,9%; „nem” 47,6%) és egyéb városi („igen” 33,8%, „nem” 49,2%) valamint a megyeszékhelyi („igen” 54,5%, „nem” 27,2%) és falusi tagok („igen” 53,7%, „nem” 35,0%) olvasási hajlandósága volt egymáshoz hasonló (20. tábla).

Az *iskolai végzettség szerinti bontásban* (21. tábla), ahogy várható, a 8 általánost nem végzetek közt a legalacsonyabb az olvasási arány (13,7%), s a legmagasabb a „nem” illetve a „részben” válaszok aránya (59,0% illetve 27,3%). A többi csoportnál (8 általános, középfokú, felsőfokú) az iskolázottságnak megfelelően enyhén emelkedik, nagyjából 5-5%-kal az „igen” (35,9%, 41,3%, 46,5%) és kb. kétszeres mértékben, hozzávetőlegesen 10-10%-kal csökken a „nem” válaszok aránya (53,4%, 42,6%, 32,7%).

Az egyházhoz való tartozás *generációs bontása* szerint (22. tábla) látható, hogy az olvasási hajlandóság a legmagasabb a 2. generációs egyháztagnál volt, részben vagy egészen ol-

vasta a válaszadók 66,3%-a, a vallásos háttérű 1. generációs egyháztagnál ugyanez az arány 51,1%, míg a nem vallásos háttérből származóknál 48,7%, ami nagyjából azonos érték. Úgy tűnik, a családon belül megalapozódott felekezeti identitás pozitív hatást gyakorolt a hitvallás iránti érdeklődésre.

Az egyháztagság előtti *felekezeti háttér* szerinti bontásból (23. tábla) kiderül, hogy a református és baptista háttérű hívek olvasási hajlandósága (55,6% és 57,3%) kb. 10%-kal haladta meg a római katolikus háttérűekét (46,2%). (Az evangélikus háttérű egyháztagnak csoportját az alacsony elemszám miatt nem vettem figyelembe.)

A *gyülekezeti tisztség* szerinti bontás (24. tábla) megmutatja, hogy azok közt, akik gyülekezeti tisztséget viselnek, jóval magasabb a hitvallás olvasási hajlandósága, mint azok közt, akik nem. Különösen is igaz ez a lelkipásztorokra, akik közt nem volt olyan, aki legalább részben ne olvasta volna a hitvallást, de majd 90%-uk teljesen elolvasta. A többi gyülekezeti tisztséget hordozó is jelentős arányban olvasta teljesen (felavatott presbiter: 62,8%, ifjúsági vezető: 59,4%, nem felavatott presbiter: 53,3%, dicsőítésvezető: 51,3% és gyermekmunkás: 49,4%). Akiknek nincs tisztségük a gyülekezetükben, azok csak 31,7%-ban olvasták el teljesen a hitvallást. Ez azt jelenti, hogy akik gyülekezeti tisztséget viselnek, azok kimutathatóan magasabb arányban olvasták el a hitvallást.

A *jövedelmi viszonyok* szerinti bontás (25. tábla) nem mutat különösebb korrelációt. Minden csoport nagyjából azonos arányban olvasta a hitvallást (40% körül), kivéve a 150-200 ezer forint jövedelemmel rendelkező csoportot, amely a többitől kiemelkedő 51,0%-ban olvasta, illetve a 400 ezernél magasabb jövedelemmel rendelkezőt, amely a többitől jócskán elmaradva csak 22,5%-ban olvasta.

Ha legalább részben (olvastad), egyetért-e a hitvallással? (68.)

Az érvényes válaszokat adók 86,6%-a teljesen, 11,73%-a részben egyetért a hitvallással, s csupán 1,67% válaszolta azt, hogy nem ért egyet vele (26. tábla).

A *gender* szerinti bontásból (27. tábla) kitűnik, hogy mindkét nemben azonos a hitvallás elfogadottsága (férfiak 87,5%, nők 86,0%), az elutasítottsága viszont rendkívül alacsony (férfiak 0,9%, nők 2,2%).

Ehhez hasonló eredményt mutat a *korcsoportok* szerinti bontás (28. tábla) is. A 18 év alatti korosztály a maga 72,5%-os elfogadási arányával jelentősen alacsonyabb az összes többi csoporténál, amelyeké 82,7%-tól 93,0%-ig terjed. (A 81 évesnél idősebbek 100%-át nem

vettem figyelembe az alacsony elemszám miatt.) A hitvallás elutasítottsága csak két korcsoportban, a 31–40 éves (2,2%) és a 41–50 éves (4,0%) jelenik meg nagyon alacsony mértékben.

A *lakóhely* szerinti bontás (29. tábla) ugyancsak hasonló eredményt mutat, az elfogadottsági arány a fővárosi 82,8%-tól a falusi 91,1%-ig terjed. (A települések vonatkozásában számmra nehezen értelmezhető egyéb kategória 100%-át megint csak az alacsony elemszám miatt nem vettem figyelembe.)

Az *iskolai végzettség* szerinti bontás (30. tábla) azt mutatja, hogy a 8 általánost nem végzettek körében nagyságrendileg fele (44,9%) a hitvallás teljes elfogadottságának aránya, mint a magasabban iskolázottaknál (83,6%-tól 92,0%-ig), ám a viszonylag alacsony elemszám miatt fenntartással kell kezelnünk ezt az eredményt. Azonban az is látszik, hogy a teljes elutasítás sem jellemző a csoportra (12,9%), bár magasabb a többenél (3,4%, ill. 0%, 0%), a részbeni egyetértés ugyanolyan jellemző (44,8%), mint a teljes elfogadás. (A PhD/DLA csoportot az alacsony elemszám miatt nem vettem figyelembe.)

Az egyházhoz tartozás *generációs* bontása szerinti kimutatás (31. tábla) is hasonló elfogadottsági arányokat tükröz, 86,0% és 89,6% közötti értékekkel. Elutasítás a vallásos háttérrel rendelkező 1. generációs egyháztagok között mérhető egyedül 4,7%-kal.

Az egyháztagság előtti *vallási hovatartozás* szerinti bontás (32. tábla) megint hasonló elfogadottsági arányokat mutat 82,4% és 91,1% közötti értékekkel, de meg kell említeni a volt baptisták kimagasló, 100%-os elfogadási arányát. (Az evangélikusokat az alacsony elemszám miatt nem vettem figyelembe.) A hitvallás elutasítottsága két csoportnál mérhető, és meglepően magas, a volt reformátusok között 8,9%, az egyéb kategóriában pedig 9,3%, a többenél 0%.

A *gyülekezeti tisztség* szerinti bontás (33. tábla) azt mutatja, hogy azok között a legalacsonyabb az elfogadási arány, akik nem rendelkeznek gyülekezeti tisztséggel, de még náluk is 82,7%. Akik viszont bármiféle megnevezett tisztséggel rendelkeznek, azok között egyöntetűen 0%-os az el nem fogadási arány. Némiképp árnyalja ezt a képet, hogy akik egyéb gyülekezeti szolgálatot, tisztséget jelöltek be, azok között 3,4%-os el nem fogadási arány mérhető.

A háztartásonkénti *jövedelmi szint* bontása (34. tábla) szerint az elfogadottság ugyancsak magas, 83,8% és 94,9% közötti értékekkel, valamint a 400 ezer forintnál magasabb jövedelműek 100%-os elfogadási mutatójával. De mint azt korábban láttuk, ez a jövedelmi kategória csak kb. fele olyan arányban olvasta el a teljes hitvallást, mint a többiek.

Ha nem olvastad, miért nem? (69.)

Ezzel a kérdéssel az egyik legizgalmasabb attitűdöt, a hitvallással szembeni előítéletességet mértem. A frekvenciaadatokból kiderül (35. tábla), hogy a válaszadók nagyobb része (71,78%), aki az előbb azt nyilatkozta, hogy nem olvasta a hitvallást, vagy nem értesült a hitvallás létezéséről (30,55%), vagy a későbbiekben tervezi az elolvasását (41,23%). A válaszadók 4,44%-a közömbös, nem érdekli a hitvallás, 21,49%-a pozitívan elfogult, azt tartja, hogy olvasatlanul is tudja, hogy egyetért vele, míg 2,28%-a negatívan elfogult, olvasatlanul is tudja, hogy nem ért vele egyet.

A *gender* szerinti bontásból (36. tábla) kiderül, hogy az előítéletesség fordítottan jellemző a férfiakra és nőkre. A teljes mintára jellemző hozzávetőleges egyharmad-kétharmad *gender* arány eltolódik a negatívan elfogultak esetében férfiaknál 21,6%, nőknél 78,4%-ra, míg a pozitív elfogultság mutatói férfiak esetében 44,2%, nőknél 55,8%. Ezek szerint a nők negatívabban, a férfiak pozitívabban elfogultak a hitvallás látatlanban való elfogadásának vonatkozásában.

A *korcsoport* szerinti bontásból (37. tábla) azt láthatjuk, hogy mind a pozitív, mind a negatív elfogultság az 51 év feletti csoportjaira jellemző a leginkább. Pozitívan 51–60 évesek 39,3%, 61–70 évesek 34,7%, 71–80 évesek 29,4%. Negatívan 71–80 évesek 13,7%, 61–70 évesek 4,4%, 51–60 évesek 4,3%. Ebből úgy tűnik, hogy az idősebb korosztály hajlamosabb az elfogultságra.

A *lakóhely* szerinti bontás (38. tábla) azt mutatja, hogy a falusi (29,2%) és a fővárosi (24,6%) lakóhellyel rendelkezők a legelfogultabbak pozitív irányban. (Az egyéb lakóhelyűeket kihagytam az értékelésből az alacsony elemszám miatt.)

A *végzettség* szerinti bontásnál (39.) feltűnően magas a 8 általánost végzettek és a középfokú végzettséggel rendelkezők körében a pozitív elfogultság (31,6% és 23,1%), míg a 8 általánosnál alacsonyabb végzettségűeké 7,2%, a felsőfokúaké 7,7%.

Az egyházhoz tartozás *generációs* bontása szerint (40. tábla) láthatjuk, hogy a második generációs egyháztagek között a legnagyobb a pozitív előítéletesség aránya, 32,0% az első generációsokéval szemben, ami a vallásos előéletűeknél 16,3%, a nem vallásosoknál 19,2%. Negatív elfogultság csak az első generációsok között volt kimutatható, de alacsony mértékben (2,8% és 2,6%).

Ha nem csak a generációt nézzük, hanem a korábbi *vallási háttért* (41. tábla), akkor megállapíthatjuk, hogy a pünkösdi családban felnőtt egyháztagek esetében magas a pozitív elfo-

gultság aránya (32,2%), míg negatív elfogultság nem tapasztalható, a római katolikusoknál a pozitív előítéletesség aránya 24,4%, a negatívé 3,4%. Ugyanilyen arányú az egyháztagság előtt nem vallásos csoportnál az előítéletesség, a pozitív 25,1%, a negatív 3,4%. A negatív elfogultság irányába való eltolódás a református múlttal rendelkezőkre jellemző, bár itt is csak relatív eltolódottságról beszélhetünk, hisz a pozitív elfogultság 10,0%-a még így is kétszer olyan magas, mint a negatív 4,9%-a. De míg a pozitív irányban ez a csoport a legkevésbé elfogult, a negatív irányban viszont ez a legelfogultabb.

A *gyülekezeti tisztség* szerinti bontást (42. tábla) ha nézzük, negatív elfogultságot nem tapasztalunk. Jelentősebb pozitív elfogultságot a felavatott presbiterek csoportjában tapasztalunk, 32,7%-ot. De figyelembe kell vennünk, hogy itt minden csoportban relatíve alacsony volt az elemszám. (A lelkipásztorok csoportját az alacsony elemszám miatt figyelmen kívül hagytam.)

A *jövedelmi viszonyok* szerinti bontás (43. tábla) azt mutatja, hogy némi kis negatív elfogultság csak a 150–200 ezer forint közötti jövedelemmel rendelkezők közt fordul elő (3,3%), de a pozitív előítéletesség is itt a második legmagasabb (37,4%), ami a legmagasabb arányú (39,5%) a legalacsonyabb jövedelmű csoportnál.

Összegzés a hitvallás ismeretéről, elfogadottságáról és az előítéletességről

Megállapítható, hogy a férfiak inkább érdeklődtek a hitvallás olvasása iránt mint a nők, és ugyanakkor annak elfogadásához is inkább ők álltak pozitívabb elfogultsággal.

A minket leginkább érdeklő vallási első és második generáció vonatkozásában megállapítható, hogy a második generációs egyháztagek közt nagyobb volt a hajlandóság a hitvallás elolvasására, mint az első generációsok között, viszont az elfogadottsága nagyjából azonos szintű volt mindegyik csoportban. A pozitív előítéletesség, azaz a hitvallással való olvasás nélküli, vakon egyetértés szintén a második generációs egyháztagek csoportjára volt jellemzőbb.

Az egyháztagságot megelőző felekezeti háttérre jellemzőnek találtam, hogy a protestáns háttérből jövők jobban érdeklődtek a hitvallás megismerése iránt, mint a katolikus háttérűek. A hitvallással való egyetértés a baptista háttérűek csoportjánál 100%-os! Érdekesnek találom, hogy a református háttérűekre jellemző, hogy egyedül közöttük volt mérhető a hitvallással egyet nem értés, illetve közöttük volt a legmagasabb a negatív előítéletesség és legalacsonyabb a pozitív előítéletesség.

Az Istennel való közösség átélése

A következő két kérdés arra vonatkozik, hogy a válaszadó mit tart az Istennel való közösség átélésére leginkább alkalmas vallási tevékenységnek gyülekezeti és egyéni körülmények között. Ez ugyan közvetlenül nem tűnik a vallási tudás dimenzió területéhez tartozónak, annyiban azonban mégis, hogy az egyházi indoktrináció során meghatározóvá válik, hogy a hívő milyen tevékenységben vagy szertartásban igyekszik tudatosan megtalálni és megélni az Istennel való közösséget. Ezekkel a kérdésekkel azt szándékoztam mérni, hogy milyen egyházakra illetve irányzatokra jellemző tanítás szerint gondolkodnak erről a területről. Ehhez négy alapvető kategóriát határoztam meg, amely szerintem megfelelően írja le a keresztény egyházakban megjelenő gondolkodási struktúrákat:⁷ (1) Szakramentális egyházak, ezek azok, amelyek tanítása szerint az egyházi szertartások, szakramentumok által léphet közösségre a hívő ember Istennel. Ilyenek tipikusan a katolikus és ortodox egyházak. (2) Az ige egyházai, ezek a hagyományos értelemben vett protestáns egyházak, amelyek tanítása szerint a hirdetett ige hozza létre a közösséget a hívő és Isten között. Ezek közé tartoznak a történelmi protestáns egyházak, mint a református és az evangélikus. (3) Az imádság egyházai, melyek azok, amelyekben a hit személyes, gyakran emocionális megélése a hangsúlyos. Ezek közé az evangélikál irányzatokat sorolom, mint a baptista, pünkösdi és a klasszikus metodista egyházakat. (4) A dicsőítés egyházai, ezek főleg azok az új vallási közösségek, amelyek tanítása és/vagy gyakorlata kihangsúlyozza, hogy az istenség jelenlétébe a dicsőítő zene és ének vezet el. Természetesen meg kell jegyeznem, hogy ez a tipológia nem határoz meg merev, felekezeti határokat, hisz az egyes gondolkodási módok egyaránt fellelhetők majd minden egyházban a különböző kegyességi irányzatokban.

Mit tartasz leginkább az Istennel való közösség átélése alkalmának a gyülekezetben? (71.)

Erre a kérdésre négy lehetséges választ kellett fontossági sorrendbe rendezniük a megkérdezetteknek, hogy lássam a preferenciáikat. Ezek az úrvacsorai alkalmak, az igehirdetési alkalmak, az imaalkalmak és a zenés, dicsőítő alkalmak.

Az értékelésnél összevonva veszem figyelembe a legfontosabb és fontos kategóriákat. Az

⁷ Saját tipológia. Meg kell jegyeznem, hogy ez a tipológia természetesen nem határoz meg merev, felekezeti határokat, hisz az egyes gondolkodási módok egyaránt fellelhetők majdnem minden egyház különböző kegyességi irányzataiban.

érvényes válaszok frekvenciamegoszlásából (44. tábla) általánosságban megfigyelhetjük, hogy az úrvacsorát 44,64% tartotta első és másodiknak, az igehirdetést 63,94%, az imaalkalmakat 59,35%, a dicsőítő alkalmakat 32,33%. Láthatjuk, hogy az ige és imádság kategóriája messze a legmagasabb a 60% körüli aránnyal, tehát elmondhatjuk, hogy alapvetően a protestáns, evangélikál hatás érvényesül az egyháztagok istenélményhez kötődő elvárásaiban.

A *gender* szerinti bontásból (45. tábla) az előzőekben megállapítottakhoz nagyon hasonlókat figyelhetünk meg.

Megint összevonva nézem a „legfontosabb” és a „fontos” kategóriákat. Mind a férfiak, mind a nők esetében az igehirdetés a legjelentősebb területe az Istennel való találkozásnak, férfiaknál 65,8%, nőknél 62,6% az első két kategória együttes aránya. Ezt követi az imádság férfiaknál 57,3%-kal, nőknél 60,7%-kal. Itt érdemes megfigyelni, hogy a nőknél alig marad el az imádság az igehirdetéstől, míg a férfiak esetében jelentősnek mondható a különbség. Az úrvacsora férfiaknál 42,0%, nőknél 46,4%, a dicsőítő alkalmak férfiaknál 34,9%, nőknél 30,6%. Ez utóbbi eredmény meglepett, hisz a sztereotípiák szerint a nők fogékonyabbak az érzelmi jellegű vallási megnyilvánulásokra, erre utal az imádságnál a férfiakat megelőző arány, és a modern dicsőítés kifejezetten az érzelmet mozgató aktivitás, mégis a férfiak tartják inkább (ha nem is sokkal) az Istennel való találkozás eszközének.

Az egyházhoz tartozás *generációs* bontása (46. tábla) szerint megint összevonva nézem a „legfontosabb” és a „fontos” kategóriákat. Az előzőekhez hasonló megállapításokat kell tennünk. Mindegyik csoport az igehirdetésben véli megtalálni az Istennel való közösség fő alkalmát (2. gen. 62,8%, 1. gen. vallásos 64,9%, 1. gen. nem vallásos 63,0%), a következő az imaalkalom (2. gen. 60,5%, 1. gen. vallásos 56,2%, 1. gen. nem vallásos 62,9%), majd az úrvacsora (2. gen. 40,1%, 1. gen. vallásos 47,3%, 1. gen. nem vallásos 45,2%) és a dicsőítés (2. gen. 35,6%, 1. gen. vallásos 31,5%, 1. gen. nem vallásos 29,0%).

Ha ugyanezt az egyházhoz tartozás előtti *felekezeti hovatartozás* bontásában (47. tábla) vizsgáljuk, a következőket találjuk. A pünkösdi családban felnőtt és világi vagy névleges felekezeti hovatartozásúakat nem nézem, hisz ezeket a csoportokat lefedi az előzőben vizsgált 2. generációs és nem vallásos háttérű 1. generációs csoport. Az evangélikusok csoportját pedig az alacsony elemszám miatt nem veszem figyelembe.

Ebben a bontásban már nem olyan egységes a kép. A reformátusok csoportjánál továbbra is az igehirdetés (71,9%), az imaalkalmak (62,5%), az úrvacsora (38,9%) és a dicsőítés (26,5%) a sorrend az első két fontossági kategória összevonásával. Ehhez hasonló az egyéb

vallási háttérből érkezők csoportja, igehirdetés (73,9%), imaalkalom (53,8%), úrvacsora (45,7%) és dicsőítés (26,5%). A római katolikusoknál bár szintén az igehirdetés az első a preferenciák között (73,0%), de az úrvacsora (55,7%) megelőzi az imaalkalmat (51,5%), végül következik a dicsőítés (19,7%). Ebben a viszonylag magas úrvacsorai arányban vélem felfedezni a szakramentális gondolkodás nyomait. Meglepetés a baptista múlttal rendelkezők preferenciája, hisz közöttük a dicsőítés kerül az első helyre (57,9%), ezt követi az imaalkalom (57,7%), majd az igehirdetés (46,7%) és az úrvacsora (37,6%).

Mit tartasz leginkább az Istennel való közösség átélése alkalmának egyéni lelki életedben? (72.)

Erre a kérdésre is négy lehetséges választ kellett fontossági sorrendbe rendezniük a megkérdezetteknek, amikből következtethetünk a preferenciáikra, melyek a következők: bibliaolvasás (ez megfelel a közösségi szinten az igehirdetésnek), az imádkozás (a közösségi imaalkalmak egyéni szintű megfelelője), a „zenés, dicsőítő CD-k, kazették, rádió hallgatása” (a dicsőítő alkalmaknak megfelelő egyéni kategória) és a „TV-istentiszteletek, hívő műsorok nézése, hallgatása (amely a közösségi vallásgyakorlás mintegy alternatívája).

Megint összevonva a „legfontosabb” és „fontos” kategóriákat, a frekvenciaadatokból (48. tábla) kiderül, hogy szinte minden egyháztag (98,43%) az imádságot tartja egyéni életében az Istennel való közösség átélése alkalmának. A következő a preferencia-sorrendben a bibliaolvasás (88,51%). A dicsőítő zenék hallgatása ezekhez képest jelentéktelen (11,57%), míg a TV-istentiszteletek, hívő műsorok nézése, hallgatása alig mérhető (1,31%). Ugyanakkor érdemes megfigyelni azt is, hogy az imádkozást 63,77%-os aránnyal jelölték első helyen legfontosabbnak, a bibliaolvasást pedig ehhez képest mintegy fele annyian, 31,32%-os arányban.

A *gender* szerinti bontás (49. tábla) hasonló eredményt mutat, lényegi különbség nem látható a férfiak és nők preferenciái között. Mindkét nem egyaránt az imádkozást tartja egyéni hívő életében az Istennel való közösség átélése alkalmának (férfiak 98,2%, nők 98,4%). Ezt követi a bibliaolvasás férfiaknál 90,1%-kal, nőknél 87,5%-kal. A zenés, dicsőítő CD-k, kazetták, rádió hallgatását a férfiak 10,0%-a, a nők 12,6%-a jelölte meg. A TV-istentiszteletek, hívő műsorok nézése, hallgatása alig mérhető 1,7%-kal és 1,0%-kal.

Az *egyházhoz tartozás generációja* szerinti bontás (50. tábla) szintúgy a korábbiaknak megfelelően alakul. A második generációs egyháztagok 98,6%-a jelölte meg első vagy második helyen az imádkozást, 88,9%-a a bibliaolvasást az Istennel való közösség legfőbb alkal-

mának, s csupán 11,8%-a jelölte a zenés, dicsőítő CD-k, kazetták, rádió hallgatását és 0%-uk a TV-istentiszteletek, hívó műsorok nézését, hallgatását. Az első generációs, vallásos háttérrel rendelkezők 100%-os arányban jelölték meg elsőként vagy másodikként az imádkozást, 89,6%-os arányban a bibliaolvasást, a zenés, dicsőítő CD-k, kazetták, rádió hallgatását 8,5%-uk, a TV-istentiszteletek, hívó műsorok nézését, hallgatását 1,9%-uk. Az első generációs nem vallásos háttérrel rendelkezők 94,7%-a jelölte meg az imádkozást, 84,9%-a a bibliaolvasást, 17,2%-a a zenés, dicsőítő CD-k, kazetták, rádió hallgatását és 3,6%-a a TV-istentiszteletek, hívó műsorok nézését, hallgatását.

A *korábbi vallás* szerinti bontás (51. tábla) ugyancsak hasonló képet mutat. Feltűnő, hogy mind a római katolikus, a református és baptista háttérrel rendelkezők 100%-os arányban jelölték meg első vagy második helyen az imádkozást, mint az egyéni lelki életükben az Istennel való közösség átélésének alkalmát. Meglepő, hogy a zenés, dicsőítő CD-k, kazetták hallgatását az egyéb vallásos háttérrel rendelkezők viszonylag magas arányban, 16,0%-ban jelölték. Ugyancsak meglepő, hogy a baptista háttérűeknél volt egyedül mérhető a TV-istentiszteletek, hívó műsorok nézése, hallgatása 5,4%-kal.

Összegzés az Istennel való közösség átélésének alkalmáról

Általánosságban elmondható, hogy a közösségi hitgyakorlásban elsősorban az igehirdetésben gondolják megélni az Istennel való közösséget az egyház tagjai, másodsorban az imaalkalmakon. Az egyéni hitgyakorlás során viszont elsősorban az imádságban, s csak másodsorban a bibliaolvasásban. Ez azt is jelenti, hogy a közösségi hitgyakorlatban inkább hajlanak kognitív cselekménnyel összekötni az Istennel való közösséget, míg az egyéni hitgyakorlatban inkább az emocionálisabb imádsággal.

A hit tartalmára vonatkozó kérdések

A pünkösdi hit szempontjából a Szentháromság melyik személye a legfontosabb? (75.)

A pünkösdiekkel kapcsolatos egyik sztereotípiát azt tartja, hogy a Szentlélek személyét túlhangsúlyozza ez az irányzat. Ennek a vallási tudás dimenziójában lévő valóságtartalmát vizsgálom ezzel a kérdéssel. A válaszlehetőségek között szándékosan adtam meg elsőként a Szentleket, hogy véletlenül se sugalmazzam a válaszadóknak a sztereotípiát elleni sorrendet, bár ezzel – igaz, hogy nem szándékosan – éppen a sztereotípiát megerősítését sugalmaztam.

A *frekvenciaadatokból* (52. tábla) azt láthatjuk, hogy a válaszadók 94,74%-a azonos fontosságot tulajdonít a Szentháromság mindhárom személyének, azaz nem hangsúlyozzák túl a Szentlélek szerepét az Atya és a Fiú kárára. Csupán 4,3 % gondolta azt, hogy a Szentlélek a legfontosabb személy a pünkösdi hit szempontjából.

A *gender* szerinti bontás (53. tábla) nem mutat lényegi eltérést. A férfiak 96,7%-a, a nők 93,5%-a szerint egyformán fontos mindhárom személy. A válaszadó férfiaknak csupán 3,3%-a, a nőknek 4,9%-a tartja a Szentlelket kiemelt fontosságúnak.

Az *egyházhoz tartozás generációja* szerinti bontásból (54. tábla) hasonló eredményt mutat azzal az érdekességgel, hogy míg a második generációs és első generációs, de nem vallási háttérrel rendelkezők 96,0% és 97,1% arányban tartották azonos fontosságúnak a Szentháromság személyeit, a vallásos háttérű első generációs egyháztagok csak 91,8%-ban, amivel párhuzamosan lényegesen nagyobb arányban tartották a legfontosabbnak a Szentlélek személyét (6,8%), mint a másik két csoport (2,8% és 2,9%).

Az egyházhoz tartozás előtti *felekezeti háttér* szerinti bontás (55. tábla) esetében nem vizsgálom az evangélikusokat az alacsony elemszám miatt, illetve a pünkösdi családban felnevelkedetteket valamint a világi és névleges felekezeti hovatartozásúakat, mert az ő csoportjuk a generációs bontásban lényegileg már szerepelt. Megfigyelhetjük, hogy a mutatók a katolikusok (Szentlélek 2,6%, egyformán 95,4%) és az egyéb vallási háttérűek (Szentlélek 2,8%, egyformán 97,2%) esetében nagyjából megegyeznek az eddigiekkel. Viszont érdekes, hogy a reformátusoknál és a baptistáknál viszonylag nagyobb arányban vannak, akik a Szentlelket tartják a legfontosabbnak (reformátusok 8,6%, baptisták 11,5%), és alacsonyabb arányban azok, akik egyenlően fontosnak tartják mindhárom személyt (reformátusok 89,4%, baptisták 88,5%), azonban itt sem borul fel lényegileg a jellemző arányosság.

Mindezek alapján megállapíthatjuk, hogy a Magyar Pünkösdi Egyház tagjainak döntő többsége kiegyensúlyozottan tekint a Szentháromság személyeire, nem tulajdonít a Szentléleknek az Atya és Fiú ellenében kiemelkedő fontosságot, tehát a sztereotípiát nem felel meg a valóságnak. Érdekes megfigyelés, hogy a protestáns háttérből érkező egyháztagok inkább hajlanak a Szentlélek személyének előtérbe helyezésére, de az ő jelentős többségük sem így gondolkodik.

Teremtés és evolúció (77.)

Egy kutatás szerint (Bruce, 2005.) az amerikai konzervatív protestánsok 70%-a jobban

szeretné, ha az evolúció helyett a bibliai teremtést tanítanák az iskolákban. A Magyar Pümkösi Egyház a vezetősége szerint az amerikai Assemblies of God pümkösi felekezetszoporthoz tartozik, amely határozottan konzervatív (US Congregations, é.n.), ezért aktuálisnak tűnik vizsgálni az egyháztágok véleményét a teremtés és evolúció kérdésében.

Négy állításból kellett kiválasztania a megkérdezetteknek, hogy melyikkel értnek egyet leginkább. (1) Nem látok ellentétet a hatnapos teremtés és az evolúció között. (2) A hatnapos teremtés történetében a nap alatt a mai, 24 órás napot kell érteni. (3) A hatnapos teremtés történetében a nap alatt hosszabb korszakot kell érteni. (4) A bibliai teremtésleírás egy korábban ítéletben elpusztult világ újrateemtését írja le. Kutatásunk szempontjából az utolsó három állítás egynek vehető, mivel lényegileg nem tartja összeegyeztethetőnek a teremtéstörténetet az evolúcióval.

A *frekvenciaadatok* (56. tábla) vizsgálva láthatjuk, hogy 20,14%-os volt a válaszmegtagadás, ami elég magasnak tűnik. Az érvényes választ adók 8,91%-a gondolja úgy, hogy a bibliai teremtéstörténet és az evolúció összeegyeztethető, és összesen 91,08% gondolja másképpen.

A *gendermegoszlás* szerinti bontás (57. tábla) hasonló eredményt mutat, a férfiak 11,1%-a, a nők 7,3%-a gondolja összeegyeztethetőnek az evolúciót a teremtéssel. Érdekes a férfiaknak a nőknél másfélszer magasabb aránya.

Az *egyházhoz tartozás generációja* szerinti bontás (58. tábla) alapján megfigyelhető, hogy a vallási háttérrel rendelkezők, sokkal elfogadóbbak az evolúció irányában (második generációs 10,7%, első generációs vallásos háttér 12,7%) azoknál, akik nem vallásos háttérből érkeztek (3,0%).

Az *egyházhoz tartozás előtti felekezeti háttér* szerinti bontás (59. tábla) szerint a római katolikus háttérű egyháztágok elfogadóbbak az evolúció iránt (17,1%), mint a protestáns háttérűek (református 14,5%, baptista 9,2%) és a pümkösi családban nevelkedettek (8,3%), de az egyéb vallási háttérből érkezők teljesen elutasítók (0,0%). A pümkösi háttérűeket és nem vallásos háttérűeket most sem vizsgáltam, az evangélikusokat pedig az alacsony elemszám miatt hagytam figyelmen kívül.

Össességében elmondható, hogy az egyház tagjai alapvetően az amerikai konzervatív protestánsokhoz hasonlítanak az evolúció elutasítását illetően. Azonban megfigyelhető az egyházon belül az eredeti vallási háttér befolyása, hogy a római katolikus háttérűek elfogadóbbak, mint a protestáns háttérűek, s a protestáns háttérűek között is a történelmi, reformátu-

sok elfogadóbbak, mint a baptisták vagy pünkösdiel.

Az eredeti bűn (79.)

Az egyháztagoknak az eredeti bűn kérdéséhez való hozzáállását vizsgáló három állítás közül kellett választaniuk, hogy melyikkel értenek leginkább egyet. (1) Az újszülött csecsemő is bűnös, mert az eredendő bűn miatt a természete bűnös. (2) Az újszülött csecsemő nem bűnös, de megvan benne a rosszra való hajlam, ami miatt bűnt fog elkövetni. (3) Az újszülött csecsemő nem bűnös, de a természete romlott, ezért bűnt fog elkövetni. Kutatásom szempontjából jelenleg csak az a kérdés, hogy a megkérdezettek vajon bűnösnek tartanak-e egy újszülöttet. Ebből a szempontból a 2. és 3. válasz azonos értékűnek tekinthető.

A *frekvenciaadatok* (60. tábla) mutatják, hogy ebben a kérdésben jóval megosztottabb az egyháztagság, mint a korábban vizsgáltakban. 10,58%-os válaszmegtagadás mellett az érvényes választ adók 43,59% véleménye szerint az újszülött csecsemő is bűnös, míg 56,4% szerint nem bűnös.

A *gendermegoszlás* szerinti bontás (61. tábla) alapján azt figyelhetjük meg, hogy a férfiak 39,5%-a tartja azt a nézetet, hogy az újszülött csecsemő bűnös, a nőknek pedig 46,3%-a.

Az *egyházhoz tartozás generációja* szerinti bontásnál (62. tábla) azt tűnik fel, hogy a második generációs egyháztagok tartják legalacsonyabb arányban, 32,3%-kal, hogy az újszülöttek bűnösök lennének, míg az első generációsok vallásos háttérrel 53,1%-kal nem vallásos háttérrel pedig 54,0%-kal.

Az egyházhoz tartozás előtti *felekezeti háttér* szerinti bontás (63. tábla) azt mutatja, hogy legnagyobb arányban, 70,8%-kal az egyéb vallási múlttal rendelkezők gondolják az újszülötteket bűnösnek. Őket követik a református háttérrel rendelkezők 54,7%-kal, majd a római katolikusok 52,1%-kal, s utánuk a baptisták 46,3%-kal. A pünkösdi és nem vallásos háttérrel rendelkezőket nem vizsgáltam, az evangélikusokat az alacsony elemszám miatt nem vettem figyelembe. Itt meg kell jegyezni, hogy az egyéb vallási múlt kategóriája nagyon heterogén, ezért ez az eredmény értékelhetetlen.

Összességében elmondható, hogy az eredeti bűn kérdése, nevezetesen hogy az újszülöttek bűnösnek tekintendők-e erőteljesen megosztja az egyház tagjait. Legkevésbé a második generációs egyháztagok gondolják bűnösnek az újszülötteket kb. egyharmados aránnyal, míg az első generációs gyülekezeti tagok fele tartja ezt a nézetet.

Mi a Szentlélek-kereszttség vételének a jele? (89.)

A pünkösdi identitás, ugyanakkor az in-group és out-group egyik meghatározó eleme az úgynevezett szentlélekkereszttség, aminek a pünkösdi hitvallás szerint „alapvető jele a nyelveken szólás.” (EPK 2008. 26. o.) Ezzel a kérdéssel azt vizsgáltam, hogy az egyház tagjai miként vélekednek erről, egyetértenek-e az egyház hivatalos hitvallásával.

A *frekvenciaadatok* (68. tábla) azt mutatják, hogy 9,9%-os válaszmegtagadás mellett a válaszadók 67,55%-a a nyelveken szólást tartja a szentlélekkereszttség jelének, 31,65%-a pedig bármely kegyelmi ajándékot. Az egyéb válaszlehetőség alig mérhető, súlyozott aránya 0,79%.

A *gendermegoszlás* szerinti bontás (69. tábla) ugyanezt az arányt mutatja, a férfiak 65,9%-a, a nők 68,6%-a egyezik meg a hitvallással.

Az *egyházhoz tartozás generációja* szerinti bontás (70. tábla) azt mutatja, hogy legmagasabb arányban a második generációs gyülekezeti tagok tartják a hitvallás álláspontját 77,1%-os aránnyal. Az első generációs gyülekezeti tagok nagyjából azonos arányban, vallásos háttérrel 61,4%-os, nem vallásos háttérrel 60,8%-os arányban osztják ezt a véleményt.

Az egyházhoz tartozás előtti *felekezeti háttér* szerinti bontást (71. tábla) ha nézzük, megfigyelhetjük, hogy a pünkösdi családban felnevelkedettekhez (76,9%) hasonló arányban vélekednek erről a kérdéssel a baptista háttérrel rendelkező egyháztagok (76,0%) és az egyéb vallásos háttérrel rendelkezők (69,9%), viszont jelentősen alacsonyabb arányban osztja a hitvallás álláspontját a református (60,7%) és a római katolikus (52,7%) háttérrel rendelkezők csoportja.

Összességében elmondható, hogy a második generációs pünkösdi egyháztagok között a legnagyobb az egyetértés abban, hogy a szentlélekkereszttség jele a nyelveken szólás, amely egyetértés csökken a baptista-református-katolikus irányban haladva.

Összegzés a hit tartalmára vonatkozó kérdésekről

Elmondható, hogy a Szentháromságra és a Szentlélek személyére vonatkozó kérdésben szinte teljesen egységes az egyháztagság látása. Majdnem hasonlóan egységes az egyház tagsága abban, hogy nem tartja összeegyeztethetőnek az evolúció tanítását a bibliával. A pünkösdiekre jellemző szentlélekkereszttség vonatkozásában, hogy mi a jele, már messze nem ilyen egységes a látás. De a leginkább az eredeti bűn kérdése osztja meg az egyháztagságot.

A vallási tudás toleranciát érintő vizsgálata

A vallási tudás merevsége exkluzivitást eredményezhet. Ezért szükségesnek tartottam néhány olyan kérdést is feltenni, amely amellet, hogy méri a vallási tudás dimenzióját, kihatással van a toleranciára is.

Üdvözülhet-e, aki nem szól nyelveken? (90.)

Mivel a szentlélekkeresztség, így a nyelveken szólás erőteljes in-group – out-group meghatározó tényező, felvetődik a kérdés, hogy mennyire elfogadók az egyház tagjai azok irányában, akik nem szólnak nyelveken. Ezt vizsgálom ezzel a kérdéssel.

A *frekvenciaadatok* (72. tábla) egyértelműen mutatják, hogy egyáltalán nem zárják ki az üdvösségből az egyháztagokat azokat, akik nem szólnak nyelveken. Az érvényes választ adók 97,1%-a gondolkodik így 7,37%-os válaszmegtagadás mellett. Ez meglehetősen nagy fokú toleranciára utal.

A *gendermegoszlás* szerinti bontás (73. tábla) ugyanezt az arányt mutatja, a férfiak 95,9%-a, a nők 97,6%-a jelezte, hogy az is üdvözülhet, aki nem szól nyelveken.

Az *egyházhoz tartozás generációja* szerinti bontás (74. tábla) hasonló eredményt mutat. A második generációs egyháztagok 98,8%-a, a nem vallásos háttérű első generációs tagok 97,3%-a, a vallásos háttérű első generációs tagok 95,4%-a gondolja úgy, hogy az is üdvözülhet, aki nem szól nyelveken.

Az *egyházhoz tartozás előtti felekezeti háttér* szerinti bontás (75. tábla) is a fentieket erősíti. A baptista háttérűek csoportjának 100%-a, a római katolikusokénak 98,1%-a, az egyéb vallási háttérűeknek 96,9%-a gondolja úgy, hogy nem feltétele az üdvösségnek a nyelveken szólás. Érdekes, hogy a református háttérrel rendelkezőknél a legalacsonyabb az elfogadási arány 88,0%-kal, bár ezt a csoportot sem tarthatjuk ezzel intoleránsnak.

Összességében elmondható, hogy az üdvösség tekintetében egyáltalán nem tartja úgy a Magyar Pünkösdi Egyház tagsága, hogy csak az üdvözülhet, aki szól nyelveken.

Üdvözülhet-e, aki megtért ugyan, de nem merítkezett be? (85.)

Egy másik in-group – out-group alkotó tényező a bemeztés, azaz a felnőttkeresztség kérdése, ezért tartottam szükségesnek ezt a kérdést is megvizsgálni. A válaszlehetőségek egy egyszerű eldöntendő igen vagy nem voltak.

A *frekvenciaadatok* (64. tábla) szerint ebben a kérdésben nem olyan egységes az egyház

tagjainak a látása, mint a szentlélekkereszttségé az üdvösség vonatkozásában. 7,9%-os válaszmegtagadás mellett az érvényes válaszok 78,67%-a szerint üdvözülhet az, aki nincs bementítve, 21,33%-a szerint viszont nem.

A *gender* szerinti bontás (65. tábla) lényegében nem mutat eltérést a férfiak és nők között, az előbbieknél 78,3%, az utóbbiaknál 78,9% mondja azt, hogy üdvözülhet, aki nem merítkezett be.

Az *egyházhoz tartozás generációja* szerinti bontás (66. tábla) azt mutatja, hogy a második generációs egyháztagok 85,8%-a gondolja azt, hogy az is üdvözülhet, aki nem merítkezett be. Ehhez közeli eredményt mutat a nem vallásos háttérű első generációs egyháztagok csoportja 80,6%-kal, viszont jelentősen alacsonyabb arányban (69,9%) válaszolták ezt a vallási háttérrel rendelkező első generációs tagok.

Az egyháztagság előtti *felekezeti háttér* szerinti bontásból (67. tábla) az látható, hogy leginkább a baptista háttérrel rendelkező egyháztagok (93,3%) mondták, hogy üdvözülhet az is, aki nem merítkezett be, és legkevésbé a református (60,2%) és római katolikus (64,9%) háttérből érkezettek a megengedők ezen a területen. Ez az eredmény meglepett, mert épp fordítva számítottam rá.

Összességében elmondható, hogy a bementítés kérdésében nem olyan toleráns az egyháztagság, mint a szentlélekkereszttségében, s a legkevésbé a gyermekkeresztelő egyházakból származók.

Üdvözülhet-e a pünkösdtől eltérő felfogású vagy felekezetű keresztény (81.)

Ez a kérdés közvetlenül nem kapcsolódik a vallási tudás dimenziójához, de a tolerancia vonatkozásában mindenképpen rokon az előzőekben tárgyaltakkal. Négy kategóriát vizsgáltunk, 1. nem pünkösdi karizmatikus, 2. evangéliumi, 3. más protestáns és 4. katolikus-ortodox. Mindegyik kategóriában igen-nem válaszok közül kellett választani.

A *frekvenciaadatok* (13. tábla) azt mutatják, hogy mindegyik kategória vonatkozásában magas az igen válaszok aránya. Az érvényes válaszok 97,71%-a szerint a nem pünkösdi karizmatikusok is üdvözülhetnek (itt a válaszmegtagadás 13,85%-os volt), 98,33% szerint az evangéliumiak is üdvözülhetnek (itt a válaszmegtagadás 29,06%-os volt), 95,46% szerint a más protestánsok is üdvözülhetnek (a válaszmegtagadás 35,99%), és 93,82% szerint a katolikusok, ortodoxok is üdvözülhetnek (a válaszmegtagadás 39,65%). Látható, hogy a válaszadók döntő többsége befogadja az üdvösségbe a nem pünkösdi felfogású keresztényeket is. Azonban fel-

tűnő, hogy mennyire megnő a válaszmegtagadás, ahogy a karizmatikustól haladunk a protestáns és katolikus-ortodox irányba. Feltehetően az elbizonytalanodás okozta, de ezt nem jelenthetem ki. Kellett volna egy „nem tudom” lehetőséget is megadni.

A *gender* szerinti bontás (14. tábla) nagyon hasonló eredményt mutat. A nem pünkösdi karizmatikusok is üdvözülhetnek az érvényes választ adó férfiak 97,4%-a, nők 98,0%-a szerint. Az evangéliumiak is üdvözülhetnek a férfiak 98,4%-a, a nők 98,3%-a szerint. A más protestánsok is üdvözülhetnek a férfiak 98,3, a nők 93,2%-a szerint. A katolikusok, ortodoxok a férfiak 94,6%-a, a nők 93,8%-a szerint üdvözülhetnek.

Az *egyházhoz tartozás generációja* szerinti bontás (15. tábla) mutatja, hogy a második generációs egyháztagok 99,4%-a szerint üdvözülhetnek a nem pünkösdi karizmatikusok, 98,6%-a szerint az evangéliumiak, 97,7%-a szerint a más protestánsok és 95,8%-a szerint a katolikusok és ortodoxok. A nem vallásos háttérű első generációs egyháztagok 98,2%-a szerint üdvözülhetnek a nem pünkösdi karizmatikusok, 97,9%-a szerint az evangéliumiak, 95,8%-a szerint a más protestánsok és 95,6%-a szerint a katolikusok és ortodoxok. A vallásos háttérű első generációs egyháztagoknál enyhén, de érzékelhetően alacsonyabb értékeket figyelhetünk meg: 95,1%-uk szerint üdvözülhetnek a nem pünkösdi karizmatikusok, 97,9%-uk szerint az evangéliumiak, 91,3%-uk szerint a más protestánsok és 89,1%-uk szerint a katolikusok és ortodoxok.

Az egyháztagság előtti *felekezeti háttér* szerinti bontásból (16. tábla) azt olvashatjuk ki, hogy a baptista háttérű egyháztagok 100%-a mondja, hogy üdvözülhet a nem pünkösdi karizmatikus hívő, ugyancsak 100%-a szerint az evangéliumi is, ugyancsak 100%-a mondja, hogy a más protestáns is üdvözülhet, és 94,8%-a szerint a katolikus és ortodox is. Az egyéb vallási háttérű csoportnak is 100%-a gondolja, hogy a nem pünkösdi karizmatikus is üdvözülhet, ugyancsak 100%-a szerint az evangéliumi is, 89,2%-a tartja, hogy más protestáns is üdvözülhet, és 88,6%-a szerint a katolikus és ortodox is. A római katolikus háttérrel rendelkező egyháztagok 97,2%-a szerint üdvözülhetnek a nem pünkösdi karizmatikusok, 100%-a szerint az evangéliumiak, 85,1%-a szerint a más protestánsok, és 89,5%-a szerint a katolikusok és ortodoxok. A református háttérű csoport 86,9%-a mondja, hogy nem pünkösdi karizmatikus is üdvözülhet, 93,2%-a, hogy evangéliumi, 91,2%-a, hogy más protestáns, és 81,1%-a, hogy katolikus és ortodox is.

Ebből azt látjuk, hogy általánosságban elmondhatjuk, hogy legnagyobbbrészt felekezeti hovatartozástól függetlenül befogadják a pünkösdi egyháztagok az üdvösségbe a máshog

gondolkodókat, de a református háttérűek enyhén kevésbé toleránsak a többi csoporthoz viszonyítva.

Összegzés a vallási tudás toleranciával kapcsolatos kérdéseiről

Összességében megállapíthatjuk, hogy a Magyar Pütkösdi Egyház tagsága jellemzően nem exkluzivista módon gondolkodik az üdvösségről. Ezen a területen a legnagyobb megosztottság a bemeztítés kérdésében van, hogy üdvözülhet-e, aki nem merítkezett be.

Összefoglalás

Tanulmányomban azt feltételeztem, hogy különbség mutatható ki azon egyháztagek vallási tudása között, akik többedik generációs egyháztagek, azaz beleszülettek az egyházba, és azoké között, akik első generációsok, azaz szüleik nem a Magyar Pütkösdi Egyházhoz tartoztak. Az egyház hitvallásának ismertsége, olvasottsága a második generációs egyháztagek esetében jól érezhetően magasabb volt (66,3%), mint az első generációs tagok esetében (50% körül). A hitvallás elfogadottságában nem találtam szignifikáns különbséget a generációs csoportok között. A hitvallással kapcsolatos elfogultság vonatkozásában megállapítottam, hogy a második generációs hívők jóval elfogultabbak (32%) pozitív irányban, mint az első generációsok (16,3–19,2%). Az Istennel való kapcsolat átélésének preferenciáiban sem közösségi, sem egyéni aspektusban nem találtam szignifikáns különbséget. A hit tartalmára vonatkozóan azt találtam, hogy az evolúciót a vallásos háttérűek – akár első, akár második generációsok – inkább elfogadhatónak találták (10,7–12,7%), mint a nem vallásos első generációs egyháztagek (3,0%). Az eredeti bűnnel kapcsolatban az újszülötteket a második generációs egyháztagek sokkal kevésbé tartják bűnösnek (32,3%), mint az első generációsok (53,1–54,0%). A második generációs tagok inkább értenek egyet (77,1%) az egyház hitvallásával abban, hogy a szentlélekkereszttség jele a nyelveken szólás, mint az első generációsok (60,8–61,4%). A ki üdvözülhet kérdésben a pütkösditől eltérő gondolkodású keresztények vonatkozásában a második generációs és nem vallásos háttérű első generációs tagok közelebb állnak egymáshoz, kicsit toleránsabbak, mint a vallásos háttérű első generációs egyháztagek (a számadatokat ld. fentebb). A bemeztítésről mint ami az üdvösség feltétele szintén a második és nem vallásos háttérű első generációs egyháztagek állnak közelebb egymáshoz (85,8% és 80,6%), az első generációs vallásos háttérű tagok kevésbé toleránsak (69,9%). A szentlélekkereszttség és az üdvösség összefüggésében nincs szignifikáns eltérés az első és második generációs egyháztagek között.

gok között. Ezekből az látható, hogy érdekes módon több területen közelebb állnak egymáshoz a második generációs egyháztagok és a nem vallásos háttérből érkező első generációs tagok, mint a vallásos háttérből származó első generációs tagok. Ez azt jelenti, hogy a hipotézisem ugyan nem igazolódott be, de egyfajta különbség megfigyelhető.

Második hipotézisem az volt, hogy az első generációs egyháztagok vallási tudására hatással van korábbi egyházi hovatartozásuk. A hitvallás ismeretére vonatkoztatva azt állapítottam meg, hogy a protestáns háttérből érkezett egyháztagok inkább olvasták a hitvallást (55,6–57,3%), mint a katolikusok (46,2%). A hitvallással való egyet nem értés a református (8,9%) és az egyéb vallási háttérűek között volt (9,3%) relatíve magas, és a negatív elfogultság is a református háttérűek között volt a legmagasabb (4,9%). Az Istennel való közösség átélése preferenciáiban a római katolikusok esetében az úrvacsora relatív magas arányában véltem felfedezni a katolikus egyház gondolkodása szakramentális jellegének hatását. Meglepő volt a baptista múlttal rendelkezők között, hogy relatíve magas aránnyal (57,9%) az első helyre került a dicsőítés mint az Istennel való közösség átélésének alkalma, és a harmadik helyre szorult az igehirdetés (46,7%). A Szentlélek személyének az előtérbe helyezésére – bár összességében nem jellemző az egyháztagságra – leginkább a református és baptista háttérből származó egyháztagok hajlanak (8,6–11,5%). A nyelveken szólást a szentlélekkeresztség jeleként legkevésbé a református (60,7%) és a katolikus háttérből érkezők (52,7%) tartják. Ebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy néhány kérdésben megjelenik a vallási háttér különbözőségének hatása az egyháztagoknál, de általánosítható szabályszerűség nem fedezhető fel benne. Tehát a hipotézisem nem nyert egyértelmű bizonyítást.

Végül kijelenthetjük, hogy a Magyar Pünkösdi Egyház vallási tudás dimenziója mentén való vizsgálata relevánsnak bizonyult vallástudományi szempontból. Az empirikus kutatás során új adatokat ismerhettünk meg az első és második generációs egyháztagokra vonatkozóan, nem csak az egyháztagság összetételét tekintve, hanem arra nézve is, milyen attitűddel viselkednek vallásuk kognitív dimenziójához, illetve hogyan vélekednek hitük egy-egy tartalmi kérdésében. A bevezetőben említett PentID 2010 kutatás adatfelvétele során rengeteg olyan adatot kaptunk, amely további, hasonló jellegű vizsgálódást tesz lehetővé. Elmondhatom tehát, hogy a kutatás e dolgozattal nem zárult le, hanem érdemes folytatni.

Irodalom és források

- A. Gergely András. 2006: *Tudományterületi át(-)tekintések*. MTA Politikai Tudományok Intézete Etnoregionális és Antropológiai Kutatóközpont, Budapest.
<http://mek.niif.hu/04500/04531/04531.htm> hozzáférés: 2013.04.06.
- Andorka Rudolf. 2003: *Bevezetés a szociológiába*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Babbie, Earl. 2003: *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Balassi Kiadó, Budapest.
- Bruce, Deborah. 2005: *Social and Political Beliefs of Worshipers*.
<http://www.uscongregations.org/pdf/asr-2005-db.pdf> hozzáférés: 2013.04.23.
- Bryman, Alan. 1989: *Research Methods and Organization Studies*. Routledge, London, New York.
- Denning, Emily A. 2006: *Kenneth L. Pike*. in: Birx, H. James (szerk.): *Encyclopedia of Anthropology*. Sage Publications, Los Angeles, London, New Delhi, Singapore.
- EPK. 2008: *Hitvallásunk*. Evangéliumi Pünkösdi Közösség és Pünkösdi Teológiai Főiskola, Budapest.
- EPK. 2010a: *Jegyzőkönyv az Evangéliumi Pünkösdi Közösség Országos Presbitériumának 2010.04.27-i üléséről*. Kézirat, a Magyar Pünkösdi Egyház Országos Titkárságának levéltára, Budapest.
- EPK. 2010b: *Jegyzőkönyv az Evangéliumi Pünkösdi Közösség Országos Presbitériumának 2010.06.08-i üléséről*. Kézirat, a Magyar Pünkösdi Egyház Országos Titkárságának levéltára, Budapest.
- Földvári Mónika és Rosta Gergely. 1998: *A modern vallásosság megközelítési lehetőségei*. in: *Szociológiai Szemle*. 1998/1. <http://www.szociologia.hu/dynamic/9801foldvari.htm> hozzáférés: 2013.02.23.
- Giddens, Anthony. 2003: *Szociológia*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Glock, Charles Y. és Stark, Rodney. 1965: *Religion and Society in Tension*. Chicago.
- Harris, Marvin. 1981: *Why Nothing Works: The Anthropology of Daily Life*. Simon & Schuster, New York.
- Headland, Thomas N. és Pike, Kenneth L. és Harris, Marvin. 1990: *Emics and Etics: The Insider/Outsider Debate*. <http://www-01.sil.org/~headlandt/ee-intro.htm> hozzáférés: 2013.04.06.

- Hoijer, Harry. 1955: *Language in relation to a unified theory of the structure of human behavior*. in: *Language*, 31. évf., 3 szám. Linguistic Society of America, Washington.
- Kamarás István. 2003: *Kis magyar religiográfia*. <http://mek.oszk.hu/08900/08944/08944.htm>
hozzáférés: 2012.04.23.
- Kamarás István. 2009: *Vallásosság, habitus, ízlés (kutatási jelentés)*. Loisir Kiadó, Budapest
- KSH. 2011: *Létminimum 2010*. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.
<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/letmin/letmin10.pdf>
- KSH. 2013: *Népszámlálás 2011*. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.
<http://www.ksh.hu/nepszamlalas/> hozzáférés: 2013.04.17.
- Marcum, Jack. 2010: *Traditional and Non-traditional Beliefs among Christian Worshipers*.
<http://www.uscongregations.org/pdf/RRA2010ParanormalBeliefsJM.pdf> hozzáférés:
2012.03.27.
- McNeill, Patrick és Chapman, Steve. 2005: *Research Methods*. Routledge, London, New York.
- Singh, Kultar. 2007: *Quantitative Social Research Methods*. Sage Publications, Los Angeles, London, New Delhi, Singapore.
- Smart, Ninian. 1996: *Dimensions of the Sacred. An Anatomy of the World's Beliefs*. Fontana Press, London.
- Tomka Miklós. é.n.: *Vallásszociológia*. http://www.phil-inst.hu/uniworld/vt/szoc/tomka_1.htm
hozzáférés: 2013.02.23.
- Topcu Katalin. 2005: *A kultúrstandard-kutatás elmélete és gyakorlata magyar-osztrák menedzser-interakciókban: egy magyar szempontú elemzés. PhD értekezés*. Corvinus Egyetem, Budapest. http://phd.lib.uni-corvinus.hu/216/1/topcu_katalin.pdf hozzáférés:
2013-04.06.
- Tóth László, Makovei János, Kovács Béla és Pataky Albert. 1998: *A pünkösdi mozgalom Magyarországon*. Evangéliumi Pünkösdi Közösség, Budapest.
- US Congregations. é.n.: *Does your faith tradition define your strength?*
<http://www.uscongregations.org/10strengths-impactfaithgroup.htm> hozzáférés: 2013.04.23.
- Wanderstoep, Scott W. és Johnston, Deirdre D. 2009: *Research Methods for Everyday Life*. Jossey-Bass, San Fransisco.

Melléletek

I. melléklet – Kivonat az Evangéliumi Pünkösdi Közösség Országos Presbitériuma 2010.04.27-i üléséről készült jegyzőkönyvből

N. M. (1:03:25): Már volt ilyen felmérés, amit én nem is javasoltam a gyülekezetnek, hogy kitöltsenek, mert olyan intim területekre kérdezett rá. Talán egy szakdolgozathoz kellett az. ...

...

K. I. (1:04:30): Úgy érzem, hogy azokhoz a döntésekhez, melyeket a következő egy éven belül meg kellene hoznunk, információkra lenne szükségünk. Sejtéseink vannak, de az kevés. Egy jól előkészített indikációt én fontosnak és hasznosnak tartanék. Konkrétan például érdekelne az anyagiakkal kapcsolatos gondolkodásmód. ...

...

B. L. (1:12:05): Én csak azt nem szeretném, ha megjelenne egy más egyházzal kapcsolatos összehasonlítás bárhol is.

...

A. J. (1:34:10): Egy vállalatnál az ilyen felmérések segítenek az igazgatói csapatnak. A továbblépéshez nélkülözhetetlen az előzetes lépések felmérése. Így tudhatjuk azt, hogy hol tartunk. Ez egy hasznos dolog. ...

...

S. I. (1:43:00): Mindenképpen fel kellene mérnünk a Közösség szellemi és erkölcsi állapotát. Mindenképpen látnunk kellene, hogy hol állunk helyi és országos szinten. Azt hiszem, hogy ez kellene hogy legyen az elsődleges cél. Óvnlak benneteket attól, hogy elmenjünk szociális és tudományos irányba.

...

I. Sz. (1:47:20): ... Kötünk egy szerződést, és a megbízó dönti el, hogy a felmérés eredményeiből mi publikálható.

P. A. (1:48:20): Amit Szabolcs elküldött nekem, azt én elküldöm az OP tagjainak. Gondolkodjunk azon, hogy mi kerüljön ebbe bele, mi nem. Kérem, hogy küldjétek el a gondolataitokat, kérdéseiteket, a javasolt témaköröket.

II. melléklet – Kivonat az Evangéliumi Pünkösdi Közösség Országos Presbitériuma 2010.06.08-i üléséről készült jegyzőkönyvből

P. A. (időmegjelölés nélkül): A legutóbbi OP ülésen Illyés Szabolcs ismertette azt a kérdőíves felmérést, mely a Közösség identitását és egyéb területeket mérne fel. Akkor abban maradtunk, hogy a megküldött kérdésekre reagálhatnak az OP tagok és a júniusi ülésen döntenénk véglegesen. Két reagálás érkezett. Most itt van a Szabolcs a közel végleges kérdőívvel.

Illyés Szabolcs ezt követően pontról pontra haladva ismertette a kérdőív tervezett szövegét, melyre a jelenlevők reagálhattak. A jegyzőkönyv nem, csak a hanganyag tartalmazza az ezzel kapcsolatos beszélgetést. ...

III. melléklet – Súlyozás

Populáció adatai (Az EPK [MPE] 2010. évi statisztikai kérdőívei alapján korcsoportok szerinti bontásban)								
N	18 év alatt	19-30 év	31-40 év	41-60 év	61-70 év	71-80 év	81+ év	Összesen
Férfi	134	284	346	420	202	61	28	1475
Nő	166	417	429	670	469	165	88	2404
	300	701	775	1090	671	226	116	3879
							Ellenőrző:	3879
							1%	38,79

Populáció arányai (Az EPK [MPE] 2010. évi statisztikai kérdőívei alapján a korcsoportok aránya)								
N	18 év alatt	19-30 év	31-40 év	41-60 év	61-70 év	71-80 év	81+ év	Összesen
Férfi	3,45	7,32	8,92	10,83	5,21	1,57	0,72	38,03
Nő	4,28	10,75	11,06	17,27	12,09	4,25	2,27	61,97
								100,00

Minta arányai (A kérdőíveket kitöltők között a korcsoportok aránya)								
N	18 év alatt	19-30 év	31-40 év	41-60 év	61-70 év	71-80 év	81+ év	Összesen
Férfi	2,10	7,10	8,90	12,80	4,20	2,90	0,80	38,80
Nő	2,40	12,00	12,60	19,60	9,70	4,50	0,50	61,30
								100,10

Minta / populáció (Súlyozó arányok, amelyekkel korrigálni kell a mért adatokat)							
N	18 év alatt	19-30 év	31-40 év	41-60 év	61-70 év	71-80 év	81+ év
Férfi	1,64	1,03	1,00	0,85	1,24	0,54	0,90
Nő	1,78	0,90	0,88	0,88	1,25	0,95	4,54

IV. melléklet – A kérdőív (csak a dolgozattal kapcsolatos részeit közlöm)

Pünkösdi identitás az Evangéliumi Pünkösdi Közösség gyülekezeteiben

Kedves Testvérem!

Az Evangéliumi Pünkösdi Közösség Országos Presbitériuma nevében kérem a segítségedet egy fontos ügyben.

Egy felmérést szeretnénk készíteni, amelynek kérdéseit tartod a kezvedben. Miért fontos ez? Szeretnénk pontosabban látni a Közösség tagjainak véleményét ezekben a kérdésekben. A válaszok segíthetnek abban, hogy megfelelő tervezéssel végezhesük missziós munkánkat országosan. Nagyon fontosnak tartjuk a te válaszaidat! Szeretettel kérlek, szánj egy kis időt a kérdőívek kitöltésére!

Köszönöm, hogy ezzel is segíted az EPK munkáját!

Pataky Albert, az EPK elnöke

I. A kitöltőre vonatkozó alapvető adatok

1. Nemed:

férfi (1) nő (2)

2. Életkorod: év

4. Lakóhelyed típusa:

főváros (1) megyeszékhely (2) egyéb város (3)

falu (4) tanya (5) egyéb (6)

5. Gyülekezeted neve:

6. Mely településen van gyülekezeted:

10. A veled egy háztartásban élők létszáma:

..... fő (veled együtt), (1)

ebből kiskorú: fő, (2)

a gyülekezet aktív tagja a családon belül (veled együtt) fő (3)

11. Végzettséged:

kevesebb, mint 8 általános (1) 8 általános (2)

középfokú (3) felsőfokú (4) PhD/DLA (5)

13. EPK-beli tagságod előtti vallási háttered:

gyakorló pünkösdi családban nevelkedtem (1) gyakorló római katolikus (2)

- gyakorló református (3) gyakorló evangélikus (4) gyakorló baptista (5)
 világi vagy névleges felekezeti hovatartozású (6) egyéb: (7)

14. Gyülekezeti tisztséged, szolgálatod:

- lelkipásztor (1) ifjúsági vezető (2) gyermekmunkás (3) dicsőítésvezető (4)
 felavatott presbiter (5) nem felavatott presbiter (6)
 nincs tisztségszerű, állandó szolgálata (7) egyéb: (8)

19. Háztartásod havi jövedelme, ezer Ft:

- 0-50 (1) 50-100 (2) 100-150 (3) 150-200 (4)
 200-250 (5) 250-400 (6) 400-nál több (7) nem nyilatkozom (8)

II. Pünkösdi identitás:

56. Üdvözülhet-e a pünkösditől eltérő felfogású vagy felekezetű keresztény?

- nem pünkösdi karizmatikus: igen (1) nem (2)
evangéliumi: igen (3) nem (4)
más protestáns: igen (5) nem (6)
katolikus-ortodox: igen (7) nem (8)

IV. Az EPK hitvallására vonatkozó általános kérdések

67. Olvastad-e az EPK 2008. márc. 29-i közgyűlésén elfogadott hitvallását?

- igen (1) nem (2) részben (3)

68. Ha legalább részben, egyetértesz-e a hitvallással?

- igen (1) nem (2) részben (3)

69. Ha nem olvastad, miért nem?

- nem tartom fontosnak a hitvallást (1)
 olvasatlanul is tudom, hogy nem értek egyet (2)
 olvasatlanul is tudom, hogy egyetértek vele (3)
 még nem olvastam, de később el fogom (4)
 nem is tudtam a hitvallásról (5)

V. A pünkösdi hitelvekre irányuló kérdések

71. Mit tartasz leginkább az Istennel való közösség átélése alkalmának a gyülekezetben?

(állítsd fontossági sorrendbe, 1 a legfontosabb, 4 a legkevésbé fontos)

- ... úrvacsorai alkalmak
... igehirdetési alkalmak
... imaalkalmak

... zenés, dicsőítő alkalmak

72. Mit tartasz leginkább az Istennel való közösség átélése alkalmának egyéni lelki életedben?

(állítsd fontossági sorrendbe, 1 a legfontosabb, 4 a legkevésbé fontos)

... bibliaolvasás

... imádkozás

... zenés, dicsőítő CD-k, kazetták, rádió hallgatása

... TV-istentiszteletek, hívő műsorok nézése, hallgatása

75. A pünkösdi hit szempontjából a Szentháromság melyik személye a legfontosabb?

a Szentlélek (1) az Atya (2) a Fiú (3) egyformán fontos mindhárom (4)

77. Melyik állítással értesz egyet leginkább? (egyét jelölj meg)

nem látok ellentétet a hatnapos teremtés és az evolúció között (1)

a hatnapos teremtés történetében, a nap alatt a mai, 24 órás napot kell érteni (2)

a hatnapos teremtés történetében, a nap alatt hosszabb korszakot kell érteni (3)

a bibliai teremtésleírás egy korábban ítéletben elpusztult világ újrateemtését írja le (4)

79. Melyik állítással értesz egyet leginkább? (egyét jelölj meg)

az újszülött csecsemő is bűnös, mert az eredendő bűn miatt a természete bűnös (1)

az újszülött csecsemő nem bűnös, de megvan benne a rosszra való hajlam, ami miatt bűnt fog elkövetni (2)

az újszülött csecsemő nem bűnös, de a természete romlott, ezért bűnt fog elkövetni (3)

85. Üdvözülhet-e az, aki megtért ugyan, de nem merítkezett be?

igen (1) nem (2)

89. Mi a Szentlélek-keresztség vételének a jele? (egyét jelölj meg)

a nyelveken szólás (1)

bármely kegyelmi ajándék (2)

egyéb, éspedig: (3)

90. Üdvözülhet-e, aki nem szól nyelveken?

igen (1) nem (2)

A kérdőívek feldolgozása során semmilyen személyes azonosításra alkalmas adatot nem rögzítünk, sem senkinek ki nem adunk. Ha a kérdőívvel, kérdésekkel kapcsolatosan bármilyen észrevételed, javaslatod van, vagy valamely kérdésre szeretnéd bővebben kifejtetni látásodat, megteheted a következő oldalon. Minden véleményt, észrevételt szívesen fogadunk. Köszönjük együttműködésedet!

V. melléklet – Táblák 1 (PentID 2010, a minta demográfiai vonatkozásai)

1. tábla: Gendermegoszlás (súlyozatlan)

Gender	Elemszám	Százalék	Érvényes százalék
férfi	154	38,12	38,89
nő	242	59,90	61,11
nem válaszolt	8	1,98	–
Összes	404	100,0	100,0

2. tábla: Gendermegoszlás (súlyozott)

Gender	Elemszám	Százalék	Érvényes százalék
férfi	145,06	37,95	37,95
nő	237,14	62,05	62,05
Összes	382,20	100,0	100,0

3. tábla: Kormegoszlás (súlyozatlan)

Kor (év)	Elemszám	Százalék	Érvényes százalék
-18	18	4,46	4,69
19-30	73	18,07	19,01
31-40	82	20,30	21,35
41-50	66	16,34	17,19
51-60	59	14,60	15,36
61-70	53	13,12	13,80
71-80	28	6,93	7,29
81+	5	1,24	1,30
nem válaszolt	20	4,95	–
Összes	404	100,0	100,0

4. tábla: Kormegoszlás (súlyozott)

Kor (év)	Elemszám	Százalék	Érvényes százalék
-18	29,14	7,62	7,62
19-30	69,21	18,11	18,11
31-40	76,24	19,95	19,95
41-50	57,21	14,97	14,97
51-60	50,44	13,20	13,20
61-70	66,09	17,29	17,29
71-80	22,09	5,78	5,78
81+	11,78	3,08	3,08
Összes	382,20	100,0	100,0

5. tábla: Lakhely szerinti megoszlás

Lakhely	Elemszám	Százalék	Érvényes százalék
főváros	50,19	13,13	13,51
megyeszékhely	32,45	8,49	8,74
egyéb város	196,43	51,39	52,88
falu	85,96	22,49	23,14
tanya	1,25	,33	,34
egyéb	5,15	1,35	1,39
nem válaszolt	10,77	2,82	–
Összes	382,20	100,0	100,0

6. tábla: Iskolai végzettség szerinti megoszlás

Iskolai végzettség	Elemszám	Százalék	Érvényes százalék
kevesebb, mint 8 általános	27,17	7,11	7,26
8 általános	105,79	27,68	28,27
középfokú	154,98	40,55	41,41
felsőfokú	85,43	22,35	22,83
PhD/DLA	,85	,22	,23
nem válaszolt	7,98	2,09	–
Összes	382,20	100,0	100,0

7. tábla: Első vagy második generációs tagság szerinti megoszlás

Generáció	Elemszám	Százalék	Érvényes százalék
2. generáció	158,55	41,48	44,09
1. generáció, vallásos háttér	135,16	35,36	37,58
1. generáció, nem vallásos háttér	65,92	17,25	18,33
nem válaszolt	22,57	5,91	–
Összes	382,20	100,0	100,0

8. tábla: EPK tagság előtti vallás szerinti megoszlás

Korábbi felekezet, vallás	Válaszadók %-a	Korábban nem pünkösdiek %-a
gyakorló pünkösdi	43,48%	
gyakorló római katolikus	14,16%	25,05%
gyakorló református	12,30%	21,76%
gyakorló evangélikus	1,73%	3,06%
gyakorló baptista	5,07%	8,97%
világi vagy névleges felekezeti hovatartozású	14,75%	26,10%
egyéb	8,51%	15,06%
Összes	100%	100%

8/a. tábla: A felekezeti megoszlás arányai az EPK tagság előtti vallásoknál

Vallási közösség, felekezet	válaszadók %-a, 2001	válaszadók %-a, 2011	Korábbi vallási hovatartozás, %
Katolikus	61,13%	53,49%	25,05%
Református	17,84%	15,93%	21,26%
Evangélikus	3,35%	2,97%	3,06%
Más vallási közösség, felekezet	1,06%	2,31%	24,03%
Vallási közösséghez nem tartozó	16,31%	24,96%	26,10%

9. tábla: EPK tagság előtti vallás: egyéb, éspedig ... válaszok (súlyozatlan)

Egyéb, éspedig	Elemszám	Százalék	Érvényes százalék
Church of Christ	1	,25	,25
ateista	2	,50	,50
egyesítő egyház	1	,25	,25
golgota gyülekezet	1	,25	,25
görög katolikus	1	,25	,25
hit gyülekezet	1	,25	,25
hit gyülekezete	3	,74	,74
karizmatikus	1	,25	,25
keresztény magazin terjesztése	1	,25	,25
kisgyerekként pünkösdi, majd sehova sem jártunk	1	,25	,25
más gyülekezethez tartozás	1	,25	,25
nem gyakorló katolikus	3	,74	,74
nem gyakoroltam sehol	1	,25	,25
nem kaptam vallási nevelést	1	,25	,25
nem volt vallási háttér	1	,25	,25
nem voltam megkeresztelve	1	,25	,25
névleges katolikus	1	,25	,25
olajfák	1	,25	,25
ortodox	1	,25	,25
római katolikus nem gyakorló	1	,25	,25
semmilyen	1	,25	,25
szabad keresztény	1	,25	,25
teljesen világi család	1	,25	,25
több protestáns gyüleke- zetben megfordultam	1	,25	,25
őskeresztén	1	,25	,25

10. tábla: Gyülekezeti tisztség szerinti megoszlás

Tisztség	Elemzés	Százalék	Érvényes százalék
lelkipásztor	7,48	1,96	2,42
ifjúsági vezető	4,63	1,21	1,50
gyermekmunkás	31,61	8,27	10,24
dicsőítésvezető	9,99	2,61	3,24
felavatott presbiter	22,45	5,87	7,27
nem felavatott presbiter	10,45	2,73	3,39
nincs tisztségszerű, állandó szolgálata	139,96	36,62	45,35
egyéb	82,07	21,47	26,59
nem válaszolt	73,56	19,25	–
Összes	382,20	100,0	100,0

11. tábla: Jövedelmi adatok, havi jövedelmi sávok szerinti megoszlás

Háztartás havi jövedelme (ezer Ft)	Elemzés	Százalék	Érvényes százalék
0–50	24,93	6,52	7,75
50–100	74,89	19,59	23,29
100–150	53,92	14,11	16,77
150–200	54,30	14,21	16,88
200–250	18,69	4,89	5,81
250–400	25,50	6,67	7,93
400-nál több	12,91	3,38	4,01
nem nyilatkozom	56,45	14,77	17,55
nem válaszolt	60,61	15,86	–
Összes	382,20	100,0	100,0

12. tábla: Háztartások jövedelme a háztartásban élők száma szerint

Havi jöv. ezer Ft	Veled egy háztartásban élők száma veled együtt										Összes
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	11	
0-50	,0%	20,2%	20,8%	22,8%	13,7%	4,7%	8,9%	4,4%	,0%	4,6%	100,0%
50-100	,0%	18,3%	43,9%	8,2%	11,2%	9,3%	3,1%	3,8%	2,2%	,0%	100,0%
100-150	1,7%	13,3%	21,6%	27,9%	17,5%	10,5%	3,4%	4,1%	,0%	,0%	100,0%
150-200	,0%	8,3%	22,6%	13,0%	20,4%	29,0%	6,7%	,0%	,0%	,0%	100,0%
200-250	,0%	,0%	12,1%	19,2%	29,7%	34,3%	4,7%	,0%	,0%	,0%	100,0%
250-400	,0%	,0%	25,1%	14,4%	21,4%	32,1%	7,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
400-nál több	,0%	11,9%	10,5%	11,9%	44,9%	,0%	,0%	,0%	20,7%	,0%	100,0%

VI. melléklet – Táblák 2 (a tartalmi kérdésekre vonatkozó táblák)

13. tábla: Üdvözülhet-e a pünkösdtől eltérő felfogású vagy felekezetű keresztény – frekvencia

nem pünkösdi karizmatikus	Elemszám	Százalék	Érvényes százalék
igen	321,72	84,18	97,71
nem	7,54	1,97	2,29
nem válaszolt	52,94	13,85	–
Összes	382,20	100,0	100,0
evangéliumi	Elemszám	Százalék	Érvényes százalék
igen	266,62	69,76	98,33
nem	4,52	1,18	1,67
nem válaszolt	111,06	29,06	–
Összes	382,20	100,0	100,0
más protestáns	Elemszám	Százalék	Érvényes százalék
igen	233,53	61,10	95,46
nem	11,11	2,91	4,54
nem válaszolt	137,56	35,99	–
Összes	382,20	100,0	100,0
katolikus-ortodox	Elemszám	Százalék	Érvényes százalék
igen	216,39	56,62	93,82
nem	14,25	3,73	6,18
nem válaszolt	151,56	39,65	–
Összes	382,20	100,0	100,0

14. tábla: Üdvözülhet-e a pünkösdtől eltérő felfogású vagy felekezetű keresztény – gender szerinti megoszlás

nem pünkösdi karizmatikus:	férfi	nő
igen	97,4%	98,0%
nem	2,6%	2,0%
Összes	100,0%	100,0%
evangéliumi:	férfi	nő
igen	98,4%	98,3%
nem	1,6%	1,7%
Összes	100,0%	100,0%
más protestáns:	férfi	nő
igen	98,3%	93,2%
nem	1,7%	6,8%
Összes	100,0%	100,0%
katolikus-ortodox:	férfi	nő
igen	94,6%	93,2%
nem	5,4%	6,8%
Összes	100,0%	100,0%

15. tábla: Üdvözülhet-e a pünkösditől eltérő felfogású vagy felekezeti keresztény – egyházhoz tartozás generációja szerinti megoszlás

nem pünkösdi karizmatikus:	2. generáció	1. generáció, vallásos háttér	1. generáció, nem vallásos háttér
igen	99,4%	95,1%	98,2%
nem	,6%	4,9%	1,8%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%
evangéliumi:	2. generáció	1. generáció, vallásos háttér	1. generáció, nem vallásos háttér
igen	98,6%	97,9%	97,9%
nem	1,4%	2,1%	2,1%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%
más protestáns:	2. generáció	1. generáció, vallásos háttér	1. generáció, nem vallásos háttér
igen	97,7%	91,3%	95,8%
nem	2,3%	8,7%	4,2%
katolikus-ortodox:	2. generáció	1. generáció, vallásos háttér	1. generáció, nem vallásos háttér
igen	95,8%	89,1%	95,6%
nem	4,2%	10,9%	4,4%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%

16. tábla: Üdvözülhet-e a pünkösditől eltérő felfogású vagy felekezetű keresztény – EPK tagság előtti vallás szerinti megoszlás

nem pünkösdi karizmatikus	gyakorló pünkösdi családban nevelkedtem	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	világi vagy névleges felekezeti hovatartozású	egyéb
igen	99,4%	97,2%	86,9%	100,0%	100,0%	97,9%	100,0%
nem	,6%	2,8%	13,1%	,0%	,0%	2,1%	,0%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
evangéliumi	gyakorló pünkösdi családban nevelkedtem	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	világi vagy névleges felekezeti hovatartozású	egyéb
igen	98,6%	100,0%	93,2%	100,0%	100,0%	97,6%	100,0%
nem	1,4%	,0%	6,8%	,0%	,0%	2,4%	,0%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
más protestáns	gyakorló pünkösdi családban nevelkedtem	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	világi vagy névleges felekezeti hovatartozású	egyéb
igen	97,7%	85,1%	91,2%	100,0%	100,0%	97,5%	89,2%
nem	2,3%	14,9%	8,8%	,0%	,0%	2,5%	10,8%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
katolikus-ortodox	gyakorló pünkösdi családban nevelkedtem	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	világi vagy névleges felekezeti hovatartozású	egyéb
igen	95,7%	89,5%	81,1%	100,0%	94,8%	97,3%	88,6%
nem	4,3%	10,5%	18,9%	,0%	5,2%	2,7%	11,4%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

17. tábla: A hitvallás olvasása – frekvencia

Olvastad-e az EPK 2008. márc. 29-i közgyűlésén elfogadott hitvallását?	Elemzés	Százalék	Érvényes százalék
igen	138,31	36,19	40,13
nem	150,24	39,31	43,59
részben	56,14	14,69	16,29
nem válaszolt	37,51	9,81	–
Összes	382,20	100,0	100,0

18. tábla: A hitvallás olvasása – gender szerinti megoszlás

Olvastad-e az EPK 2008. márc. 29-i közgyűlésén elfogadott hitvallását?	férfi	nő	Összes
igen	47,5%	52,5%	100,0%
nem	36,5%	63,5%	100,0%
részben	31,3%	68,7%	100,0%

19. tábla: A hitvallás olvasása – kor szerinti megoszlás

Olvastad-e az EPK 2008. márc. 29-i közgyűlésén elfogadott hitvallását?	-18	19-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81+
igen	29,1%	26,0%	34,4%	52,3%	52,8%	42,8%	63,0%	28,4%
nem	58,7%	54,7%	51,8%	29,6%	32,1%	42,9%	31,5%	,0%
részben	12,2%	19,4%	13,8%	18,1%	15,0%	14,3%	5,5%	71,6%
Összes	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

20. tábla: A hitvallás olvasása – lakóhely szerinti megoszlás

Olvastad-e az EPK 2008. márc. 29-i közgyűlésén elfogadott hitvallását?	főváros	megye- székhely	egyéb város	falu	tanya	egyéb
igen	37,9%	54,5%	33,8%	53,7%	,0%	24,1%
nem	47,6%	27,2%	49,2%	35,0%	100%	34,6%
részben	14,5%	18,4%	17,1%	11,3%	,0%	41,4%
Összes	100%	100%	100%	100%	100%	100%

21. tábla: A hitvallás olvasása – legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlás

Olvastad-e az EPK 2008. márc. 29-i közgyűlésén elfogadott hitvallását?	kevesebb, mint 8 ált.	8 ált.	középfokú	felsőfokú	PhD DLA
igen	13,7%	35,9%	41,3%	46,5%	100%
nem	59,0%	53,4%	42,6%	32,7%	,0%
részben	27,3%	10,7%	16,1%	20,8%	,0%
Összes	100%	100%	100%	100%	100%

22. tábla: A hitvallás olvasása – egyházhoz tartozás generációja szerinti megoszlás

Olvastad-e az EPK 2008. márc. 29-i közgyűlésén elfogadott hitvallását?	2. generáció	1. generáció, vallásos	1. generáció, nem vallásos
igen	41,9%	36,4%	45,9%
nem	33,7%	48,9%	51,2%
részben	24,4%	14,7%	2,8%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%

23. tábla: A hitvallás olvasása – EPK tagság előtti vallás szerinti megoszlás

Olvastad-e az EPK 2008. márc. 29-i közgyűlésén elfogadott hitvallását?	gyakorló pünkösdi	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	nem vagy névleges vallásos.	egyéb
igen	42,2%	36,9%	35,1%	13,4%	43,3%	51,0%	30,5%
nem	33,3%	53,8%	44,4%	86,6%	42,7%	45,6%	59,3%
részben	24,6%	9,3%	20,5%	,0%	14,0%	3,4%	10,2%
Összes	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

24. tábla: A hitvallás olvasása – gyülekezeti tisztség szerinti megoszlás

Olvastad-e az EPK 2008. márc. 29-i közgyűlésén elfogadott hitvallását?	lelki-pásztor	ifjúsági vezető	gyermek-munkás	dicsőítés-vezető	felavatott presbiter	nem felavatott presbiter	nincs tisztsége	egyéb
igen	88,6%	59,4%	49,4%	51,3%	62,8%	53,3%	31,7%	33,6%
nem	,0%	40,6%	25,8%	48,7%	23,8%	19,7%	53,6%	48,4%
részben	11,4%	,0%	24,8%	,0%	13,4%	27,0%	14,7%	17,9%
Összes	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

25. tábla: A hitvallás olvasása – jövedelmi viszonyok szerinti megoszlás

Olvastad-e az EPK 2008. márc. 29-i közgyűlésén elfogadott hitvallását?	0-50	50-100	100-150	150-200	200-250	250-400	400-nál több	nem nyilatk.
igen	38,9%	42,9%	40,4%	51,0%	42,3%	42,3%	22,5%	33,3%
nem	51,6%	46,4%	45,2%	39,0%	34,1%	36,3%	53,6%	48,2%
részben	9,6%	10,6%	14,5%	10,0%	23,6%	21,4%	23,9%	18,5%
Összes	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

26. tábla: A hitvallással való egyetértés – frekvencia

Ha legalább részben (olvastad), egyetértesz-e a hitvallással?	Elemzés	Százalék	Érvényes százalék
igen	200,22	52,39	86,60
nem	3,86	1,01	1,67
részben	27,11	7,09	11,73
nem válaszolt	151,01	39,51	–
Összes	382,20	100,0	100,0

27. tábla: A hitvallással való egyetértés – gender szerinti megoszlás

Ha legalább részben (olvastad), egyetértesz-e a hitvallással?	férfi	nő
igen	87,5%	86,0%
nem	,9%	2,2%
részben	11,7%	11,8%
Összes	100%	100%

28. tábla: A hitvallással való egyetértés – kor szerinti megoszlás

Ha legalább részben (olvastad), egyetértesz-e a hitvallással?	-18	19-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81+
igen	72,5%	82,7%	93,0%	84,0%	90,1%	87,9%	92,8%	100%
nem	,0%	,0%	2,2%	4,0%	,0%	3,0%	,0%	,0%
részben	27,5%	17,3%	4,8%	12,0%	9,9%	9,1%	7,2%	,0%
Összes	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

29. tábla: A hitvallással való egyetértés – lakóhely szerinti megoszlás

Ha legalább részben (olvastad), egyetértesz-e a hitvallással?	főváros	megye-székhely	egyéb város	falu	tanya	egyéb
igen	82,8%	89,1%	85,2%	91,1%	,0%	100%
nem	,0%	3,4%	2,0%	1,5%	,0%	,0%
részben	17,2%	7,5%	12,8%	7,4%	100%	,0%
Összes	100%	100%	100%	100%	100%	100%

30. tábla: A hitvallással való egyetértés – végzettség szerinti megoszlás

Ha legalább részben (olvastad), egyetértesz-e a hitvallással?	kevesebb, mint 8 ált.	8 ált.	középfokú	felsőfokú	PhD DLA
igen	44,9%	83,6%	92,0%	89,7%	100%
nem	12,9%	3,4%	,0%	,0%	,0%
részben	42,2%	13,0%	8,0%	10,3%	,0%
Összes	100%	100%	100%	100%	100%

31. tábla: A hitvallással való egyetértés – egyházhoz tartozás generációja szerinti megoszlás

Ha legalább részben (olvastad), egyetértesz-e a hitvallással?	2. generáció	1. generáció, vallásos	1. generáció, nem vallásos
igen	87,5%	86,0%	89,6%
nem	,0%	4,7%	,0%
részben	12,5%	9,4%	10,4%
Összes	100%	100%	100%

32. tábla: A hitvallással való egyetértés – EPK tagság előtti vallás szerinti megoszlás

Ha legalább részben (olvastad), egyetértesz-e a hitvallással?	gyakorló püünkösdi	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	nem vagy névleges vallásos.	egyéb
igen	87,5%	84,3%	82,4%	100%	100%	91,1%	84,0%
nem	,0%	,0%	8,9%	,0%	,0%	,0%	9,3%
részben	12,5%	15,7%	8,7%	,0%	,0%	8,9%	6,7%
Összes	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

33. tábla: A hitvallással való egyetértés – gyülekezeti tisztség szerinti megoszlás

Ha legalább részben (olvastad), egyetértesz-e a hitvallással?	lelki-pásztor	ifjúsági vezető	gyermekmunkás	dicsőítés-vezető	felavatott presbiter	nem felavatott presbiter	nincs tisztsége	egyéb
igen	88,6%	100%	92,1%	100%	95,3%	87,1%	82,7%	89,6%
nem	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	1,1%	3,4%
részben	11,4%	,0%	7,9%	,0%	4,7%	12,9%	16,2%	7,0%
Összes	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

34. tábla: A hitvallással való egyetértés – jövedelmi viszonyok szerinti megoszlás

Ha legalább részben (olvastad), egyetértesz-e a hitvallással?	0-50	50-100	100-150	150-200	200-250	250-400	400-nál több	nem nyilatk.
igen	83,8%	87,3%	85,9%	89,3%	93,6%	94,9%	100%	84,3%
nem	10,7%	2,6%	2,8%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%
részben	5,5%	10,1%	11,4%	10,7%	6,4%	5,1%	,0%	15,7%
Összes	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

35. tábla: Miért nem olvastad a hitvallást? – frekvencia

Ha nem olvastad, miért nem?	Elemzés	Százalék	Érvényes százalék
nem tartom fontosnak a hitvallást	7,64	2,00	4,44
olvasatlanul is tudom, hogy nem értek egyet	3,93	1,03	2,28
olvasatlanul is tudom, hogy egyetértek vele	36,97	9,67	21,49
még nem olvastam, de később el fogom	70,92	18,56	41,23
nem is tudtam a hitvallásról	52,55	13,75	30,55
nem válaszolt	210,19	54,99	–
Összes	382,20	100,0	100,0

36. tábla: Miért nem olvastad a hitvallást? – gender szerinti megoszlás

Ha nem olvastad, miért nem?	férfi	nő	Össz.
nem tartom fontosnak a hitvallást	60,3%	39,7%	100%
olvasatlanul is tudom, hogy nem értek egyet	21,6%	78,4%	100%
olvasatlanul is tudom, hogy egyetértek vele	44,2%	55,8%	100%
még nem olvastam, de később el fogom	32,1%	67,9%	100%
nem is tudtam a hitvallásról	36,6%	63,4%	100%

37. tábla: Miért nem olvastad a hitvallást? – kor szerinti megoszlás

Ha nem olvastad, miért nem?	-18	19-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80
nem tartom fontosnak a hitvallást	,0%	7,6%	,0%	8,6%	8,5%	4,4%	,0%
olvasatlanul is tudom, hogy nem értek egyet	,0%	,0%	2,1%	,0%	4,3%	4,4%	13,7%
olvasatlanul is tudom, hogy egyetértek vele	10,6%	11,9%	15,5%	21,8%	39,3%	34,7%	29,4%
még nem olvastam, de később el fogom	33,6%	46,4%	52,4%	43,6%	17,4%	43,5%	13,7%
nem is tudtam a hitvallásról	55,8%	34,1%	30,1%	25,9%	30,6%	13,0%	43,1%
Összes	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

38. tábla: Miért nem olvastad a hitvallást? – lakóhely szerinti megoszlás

Ha nem olvastad, miért nem?	főváros	megye- székhely	egyéb város	falu	tanya	egyéb	Össz.
nem tartom fontosnak a hitvallást	3,6%	9,0%	3,8%	2,6%	,0%	41,3%	4,6%
olvasatlanul is tudom, hogy nem értek egyet	,0%	,0%	1,9%	2,6%	100%	,0%	2,3%
olvasatlanul is tudom, hogy egyetértek vele	24,6%	7,9%	19,7%	29,2%	,0%	29,0%	21,5%
még nem olvastam, de később el fogom	42,3%	67,9%	43,7%	32,3%	,0%	,0%	41,8%
nem is tudtam a hitvallásról	29,6%	15,2%	30,8%	33,3%	,0%	29,7%	29,8%
Összes	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

39. tábla: Miért nem olvastad a hitvallást? – végzettség szerinti megoszlás

Ha nem olvastad, miért nem?	kevesebb, mint 8 ált.	8 általános	középfokú	felsőfokú
nem tartom fontosnak a hitvallást	,0%	1,5%	8,7%	2,6%
olvasatlanul is tudom, hogy nem értek egyet	7,8%	2,2%	2,6%	,0%
olvasatlanul is tudom, hogy egyetértek vele	7,2%	31,6%	23,1%	7,7%
még nem olvastam, de később el fogom	42,6%	36,3%	42,7%	42,9%
nem is tudtam a hitvallásról	42,4%	28,4%	22,9%	46,7%
Összes	100%	100%	100%	100%

40. tábla: Miért nem olvastad a hitvallást? – egyházhoz tartozás generációja szerinti megoszlás

Ha nem olvastad, miért nem?	2. generáció	1. generáció, vallásos	1. generáció, nem vallásos
nem tartom fontosnak a hitvallást	6,4%	5,5%	,0%
olvasatlanul is tudom, hogy nem értek egyet	,0%	2,8%	2,6%
olvasatlanul is tudom, hogy egyetértek velem	32,0%	16,3%	19,2%
még nem olvastam, de később el fogom	31,7%	44,8%	47,4%
nem is tudtam a hitvallásról	29,8%	30,6%	30,7%
Összes	100%	100%	100%

41. tábla: Miért nem olvastad a hitvallást? – EPK tagság előtti vallás szerinti megoszlás

Ha nem olvastad, miért nem?	gyakorló pümkösi	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	nem vagy névleges vallásos.	egyéb
nem tartom fontosnak a hitvallást	6,5%	3,0%	4,8%	,0%	22,1%	,0%	,0%
olvasatlanul is tudom, hogy nem értek egyet	,0%	3,4%	4,9%	,0%	,0%	3,4%	,0%
olvasatlanul is tudom, hogy egyetértek velem	32,5%	24,4%	10,0%	,0%	,0%	25,1%	12,5%
még nem olvastam, de később el fogom	32,2%	45,1%	47,5%	60,9%	43,4%	39,0%	54,9%
nem is tudtam a hitvallásról	28,8%	24,1%	32,8%	39,1%	34,6%	32,5%	32,6%
Összes	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

42. tábla: Miért nem olvastad a hitvallást? – gyülekezeti tisztség szerinti megoszlás

Ha nem olvastad, miért nem?	lelki-pásztor	ifjúsági vezető	gyermek-munkás	dicsőítés-vezető	felavatott presbiter	nem felavatott presbiter	nincs tisztsége	egyéb
nem tartom fontosnak a hitvallást	,0%	,0%	11,3%	18,5%	18,4%	,0%	,0%	2,9%
olvasatlanul is tudom, hogy nem értek egyet	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	1,1%	2,5%
olvasatlanul is tudom, hogy egyet-értek vele	100%	,0%	8,1%	,0%	32,7%	,0%	20,8%	31,5%
még nem olvastam, de később el fogom	,0%	,0%	40,2%	81,5%	20,0%	68,1%	41,9%	32,5%
nem is tudtam a hitvallásról	,0%	100%	40,4%	,0%	28,8%	31,9%	36,2%	30,7%
Összes	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

43. tábla: Miért nem olvastad a hitvallást? – jövedelmi viszonyok szerinti megoszlás

Ha nem olvastad, miért nem?	0-50	50-100	100-150	150-200	200-250	250-400	400-nál több	nem nyilatkozom
nem tartom fontosnak a hitvallást	,0%	8,6%	3,0%	,0%	11,8%	7,5%	,0%	,0%
olvasatlanul is tudom, hogy nem értek egyet	,0%	,0%	,0%	3,3%	,0%	,0%	,0%	,0%
olvasatlanul is tudom, hogy egyet-értek vele	39,5%	18,4%	25,9%	37,4%	26,0%	8,6%	,0%	7,3%
még nem olvastam, de később el fogom	19,6%	49,6%	33,8%	35,2%	47,9%	68,9%	19,6%	57,7%
nem is tudtam a hitvallásról	40,8%	23,4%	37,3%	24,0%	14,3%	14,9%	80,4%	35,1%
Összes	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

44. tábla: Az Istennel való közösség alkalmak a gyülekezetben – frekvencia

Mit tartasz leginkább az Istennel való közösség átélése alkalmának a gyülekezetben?	Úrvacsorai alkalmak	Igehirdetési alkalmak	Imaalkalmak	Zenés, dicsőítő alkalmak
legfontosabb	26,42	32,09	29,56	12,42
fontos	18,22	31,85	29,79	19,91
nem fontos	32,71	25,07	27,51	14,83
legkevésbé fontos	22,65	10,99	13,14	52,83
Összes	100,0	100,0	100,0	100,0

45. tábla: Az Istennel való közösség alkalmak a gyülekezetben – gender szerinti megoszlás

Úrvacsorai alkalmak	férfi	nő	Összes
legfontosabb	26,8%	26,2%	26,4%
fontos	15,2%	20,2%	18,2%
nem fontos	35,0%	31,2%	32,7%
legkevésbé fontos	23,0%	22,4%	22,6%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%
Igehirdetési alkalmak	férfi	nő	Összes
legfontosabb	34,7%	30,3%	32,1%
fontos	31,1%	32,3%	31,8%
nem fontos	24,2%	25,6%	25,1%
legkevésbé fontos	9,9%	11,7%	11,0%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%
Imaalkalmak	férfi	nő	Összes
legfontosabb	25,9%	32,0%	29,6%
fontos	31,4%	28,7%	29,8%
nem fontos	28,8%	26,7%	27,5%
legkevésbé fontos	14,0%	12,6%	13,1%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%
Zenés, dicsőítő alkalmak	férfi	nő	Összes
legfontosabb	13,5%	11,7%	12,4%
fontos	21,4%	18,9%	19,9%
nem fontos	12,0%	16,7%	14,8%
legkevésbé fontos	53,1%	52,6%	52,8%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%

46. tábla: Az Istennel való közösség alkalmak a gyülekezetben – egyházhoz tartozás generációja szerinti megoszlás

Úrvacsorai alkalmak	2. generáció	1. generáció, vallásos háttér	1. generáció, nem vallásos háttér
legfontosabb	26,9%	25,4%	30,7%
fontos	14,2%	21,9%	14,5%
nem fontos	37,0%	31,9%	26,1%
legkevésbé fontos	21,9%	20,9%	28,7%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%
Igehirdetési alkalmak	2. generáció	1. generáció, vallásos háttér	1. generáció, nem vallásos háttér
legfontosabb	24,9%	41,8%	26,1%
fontos	37,9%	23,1%	36,9%
nem fontos	25,4%	24,6%	26,4%
legkevésbé fontos	11,7%	10,5%	10,6%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%
Imaalkalmak	2. generáció	1. generáció, vallásos háttér	1. generáció, nem vallásos háttér
legfontosabb	33,0%	23,7%	30,6%
fontos	27,5%	32,5%	32,3%
nem fontos	21,8%	32,0%	31,3%
legkevésbé fontos	17,6%	11,7%	5,8%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%
Zenés, dicsőítő alkalmak	2. generáció	1. generáció, vallásos háttér	1. generáció, nem vallásos háttér
legfontosabb	16,1%	9,1%	12,7%
fontos	19,5%	22,4%	16,3%
nem fontos	15,7%	11,5%	16,2%
legkevésbé fontos	48,7%	56,9%	54,9%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%

47. tábla: Az Istennel való közösség alkalmi a gyülekezetben – EPK tagság előtti vallás szerinti megoszlás

Úrvacsorai alkalmak	gyakorló pünkösdi családban nevelkedtem	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	világi vagy névleges felekezeti hovatartozású	egyéb
legfontosabb	27,1%	32,9%	20,8%	,0%	20,3%	33,9%	23,7%
fontos	14,3%	22,8%	18,1%	45,2%	17,3%	13,2%	22,0%
nem fontos	36,6%	32,3%	34,7%	19,9%	33,2%	27,1%	27,5%
legkevésbé fontos	22,1%	12,0%	26,4%	34,9%	29,2%	25,8%	26,8%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Igehirdetési alkalmak	gyakorló pünkösdi családban nevelkedtem	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	világi vagy névleges felekezeti hovatartozású	egyéb
legfontosabb	25,1%	44,0%	45,3%	16,9%	31,0%	20,8%	50,1%
fontos	37,4%	29,0%	26,6%	19,9%	15,7%	36,8%	23,8%
nem fontos	25,6%	22,2%	22,1%	63,1%	17,7%	29,7%	21,8%
legkevésbé fontos	11,8%	4,8%	6,0%	,0%	35,6%	12,8%	4,2%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Imaalkalmak	gyakorló pünkösdi családban nevelkedtem	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	világi vagy névleges felekezeti hovatartozású	egyéb
legfontosabb	33,3%	18,2%	25,0%	28,3%	37,4%	30,1%	21,9%
fontos	27,8%	33,3%	37,5%	34,9%	20,3%	32,4%	31,9%
nem fontos	22,0%	38,1%	31,4%	16,9%	28,8%	30,5%	28,5%
legkevésbé fontos	17,0%	10,4%	6,1%	19,9%	13,5%	7,0%	17,6%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Zenés, dicsőítő alkalmak	gyakorló pünkösdi családban nevelkedtem	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	világi vagy névleges felekezeti hovatartozású	egyéb
legfontosabb	15,4%	4,8%	9,0%	54,8%	11,3%	15,2%	4,2%
fontos	19,7%	14,9%	17,8%	,0%	46,6%	17,6%	22,3%
nem fontos	15,9%	7,4%	11,8%	,0%	20,3%	12,8%	22,1%
legkevésbé fontos	49,0%	72,9%	61,5%	45,2%	21,7%	54,5%	51,4%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

48. tábla: Az Istennel való közösség alkalmá egyénileg – frekvencia

Mit tartasz leginkább az Istennel való közösség átélése alkalmának egyéni lelki életedben?	Bibliaolvasás	Imádkozás	Zenés, dicsőítő CD-k, kazetták, rádió hallgatása	TV-istentiszteletek, hívő műsorok nézése, hallgatása
legfontosabb	31,32	63,77	4,25	,68
fontos	57,19	34,57	7,32	,63
nem fontos	10,81	,99	73,62	14,50
legkevésbé fontos	,68	,67	14,81	84,19
Összes	100,0	100,0	100,0	100,0

49. tábla: Az Istennel való közösség alkalmá egyénileg – gender szerinti megoszlás

bibliaolvasás	férfi	nő	Összes
legfontosabb	31,4%	31,3%	31,3%
fontos	58,7%	56,2%	57,2%
nem fontos	9,0%	12,0%	10,8%
legkevésbé fontos	,9%	,5%	,7%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%
imádkozás	férfi	nő	Összes
legfontosabb	64,2%	63,5%	63,8%
fontos	34,0%	34,9%	34,6%
nem fontos	,9%	1,0%	1,0%
legkevésbé fontos	,9%	,5%	,7%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%
zenés, dicsőítő CD-k, kazetták, rádió hallgatása	férfi	nő	Összes
legfontosabb	3,5%	4,7%	4,2%
fontos	6,5%	7,9%	7,3%
nem fontos	71,2%	75,2%	73,6%
legkevésbé fontos	18,8%	12,2%	14,8%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%
TV-istentiszteletek, hívő műsorok nézése, hallgatása	férfi	nő	Összes
legfontosabb	,9%	,5%	,7%
fontos	,8%	,5%	,6%
nem fontos	18,0%	12,2%	14,5%
legkevésbé fontos	80,3%	86,7%	84,2%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%

50. tábla: Az Istennel való közösség alkalmá egyénileg – egyházhoz tartozás generációja szerinti megoszlás

bibliaolvasás	2. generáció	1. generáció, vallásos háttér	1. generáció, nem vallásos háttér
legfontosabb	26,0%	39,1%	30,7%
fontos	62,9%	50,5%	54,2%
nem fontos	11,1%	9,4%	13,2%
legkevésbé fontos	,0%	,9%	1,9%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%
imádkozás	2. generáció	1. generáció, vallásos háttér	1. generáció, nem vallásos háttér
legfontosabb	71,6%	55,2%	60,6%
fontos	27,0%	44,8%	34,1%
nem fontos	1,5%	,0%	1,8%
legkevésbé fontos	,0%	,0%	3,5%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%
zenés, dicsőítő CD-k, kazetták, rádió hallgatása	2. generáció	1. generáció, vallásos háttér	1. generáció, nem vallásos háttér
legfontosabb	2,4%	5,7%	5,2%
fontos	9,4%	2,8%	12,0%
nem fontos	72,4%	78,4%	72,7%
legkevésbé fontos	15,8%	13,1%	10,1%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%
TV-istentisztele- tek, hívő műso- rok nézése, hall- gatása	2. generáció	1. generáció, vallásos háttér	1. generáció, nem vallásos háttér
legfontosabb	,0%	,0%	3,6%
fontos	,0%	1,9%	,0%
nem fontos	15,8%	12,2%	10,1%
legkevésbé fontos	84,2%	85,9%	86,3%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%

51. tábla: Az Istennel való közösség alkalmá egyénileg – EPK tagság előtti vallás szerinti megoszlás

Bibliaalvasás	gyakorló pünkösdi családban nevelkedtem	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	világi v. névleges felekezeti hovatartozású	egyéb
legfontosabb	25,5%	44,3%	39,2%	,0%	51,8%	27,3%	33,9%
fontos	63,4%	45,9%	54,0%	47,6%	42,8%	57,9%	54,4%
nem fontos	11,1%	7,3%	6,8%	52,4%	5,4%	12,4%	11,7%
legkevésbé fontos	,0%	2,4%	,0%	,0%	,0%	2,4%	,0%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Imádkozás	gyakorló pünkösdi családban nevelkedtem	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	világi vagy névleges felekezeti hovatartozású	egyéb
legfontosabb	72,1%	48,3%	60,8%	65,5%	48,2%	66,3%	53,9%
fontos	26,5%	51,7%	39,2%	34,5%	51,8%	29,4%	41,8%
nem fontos	1,5%	,0%	,0%	,0%	,0%	2,3%	,0%
legkevésbé fontos	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	2,0%	4,4%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
zenés, dicsőítő CD-k, kazetták, rádió hallgatása	gyakorló pünkösdi családban nevelkedtem	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	világi vagy névleges felekezeti hovatartozású	egyéb
legfontosabb	2,4%	7,3%	,0%	34,5%	,0%	2,1%	12,2%
fontos	9,4%	2,4%	6,8%	,0%	,0%	12,9%	3,8%
nem fontos	72,2%	75,4%	87,6%	36,9%	80,2%	74,5%	72,5%
legkevésbé fontos	15,9%	14,8%	5,6%	28,7%	19,8%	10,6%	11,5%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
TV-istentiszteletek, hívó műsorok nézése, hallgatása	gyakorló pünkösdi családban nevelkedtem	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	világi vagy névleges felekezeti hovatartozású	egyéb
legfontosabb	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	4,5%	,0%
fontos	,0%	,0%	,0%	17,9%	5,4%	,0%	,0%
nem fontos	15,9%	17,3%	5,6%	10,8%	14,4%	10,6%	11,5%
legkevésbé fontos	84,1%	82,7%	94,4%	71,3%	80,2%	85,0%	88,5%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

52. tábla: A pünkösdi hit és a Szentháromság – frekvencia

A pünkösdi hit szempontjából a Szentháromság melyik személye a legfontosabb?	Elemszám	Százalék	Érvényes százalék
a Szentlélek	16,00	4,19	4,30
az Atya	2,71	,71	,73
a Fiú	,88	,23	,24
egyformán fontos mindhárom	352,74	92,29	94,74
nem válaszolt	9,87	2,58	–
Összes	382,20	100,0	100,0

53. tábla: A pünkösdi hit és a Szentháromság – gender szerinti megoszlás

A pünkösdi hit szempontjából a Szentháromság melyik személye a legfontosabb?	férfi	nő
a Szentlélek	3,3%	4,9%
az Atya	,0%	1,2%
a Fiú	,0%	,4%
egyformán fontos mindhárom	96,7%	93,5%
Összes	100,0%	100,0%

54. tábla: A pünkösdi hit és a Szentháromság – gyházhoz tartozás generációja szerinti megoszlás

A pünkösdi hit szempontjából a Szentháromság melyik személye a legfontosabb?	2. generáció	1. generáció, vallásos háttér	1. generáció, nem vallásos háttér
a Szentlélek	2,8%	6,8%	2,9%
az Atya	,6%	1,4%	,0%
a Fiú	,6%	,0%	,0%
egyformán fontos mindhárom	96,0%	91,8%	97,1%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%

55. tábla: A pünkösdi hit és a Szentháromság – EPK tagság előtti vallás szerinti megoszlás

A pünkösdi hit szempontjából a Szentháromság melyik személye a legfontosabb?	gyakorló pünkösdi családban nevelkedtem	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	világi vagy névleges felekezet i hovatartozású	egyéb
a Szentlélek	2,9%	2,6%	8,6%	17,1%	11,5%	3,5%	2,8%
az Atya	,6%	2,0%	2,0%	,0%	,0%	,0%	,0%
a Fiú	,6%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%
egyformán fontos mindhárom	96,0%	95,4%	89,4%	82,9%	88,5%	96,5%	97,2%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

56. tábla: Teremtés és evolúció – frekvencia

Teremtés és evolúció	Elemzés	Százalék	Érvényes százalék
nem látok ellentétet a hatnapos teremtés és az evolúció között	27,18	7,11	8,91
a hatnapos teremtés történetében a nap a mai, 24 órás nap	127,56	33,38	41,79
a hatnapos teremtés történetében a nap hosszabb korszak	110,87	29,01	36,32
a bibliai teremtésleírás egy korábban elpusztult világ újrateremtését írja le	39,61	10,36	12,98
nem válaszolt	76,98	20,14	–
Összes	382,20	100,0	100,0

57. tábla: Teremtés és evolúció – gender szerinti megoszlás

Teremtés és evolúció	férfi	nő
nem látok ellentétet a hatnapos teremtés és az evolúció között	11,1%	7,3%
a hatnapos teremtés történetében, a nap alatt a mai, 24 órás napot kell érteni	41,0%	42,3%
a hatnapos teremtés történetében, a nap alatt hosszabb korszakot kell érteni	38,0%	35,1%
a bibliai teremtésleírás egy korábban ítéletben elpusztult világ újrateemtését írja le	9,8%	15,3%
Összes	100,0%	100,0%

58. tábla: Teremtés és evolúció – egyházhoz tartozás generációja szerinti megoszlás

Teremtés és evolúció	2. generáció	1. generáció, vallásos háttér	1. generáció, nem vallásos háttér
nem látok ellentétet a hatnapos teremtés és az evolúció között	8,2%	12,1%	5,3%
a hatnapos teremtés történetében, a nap alatt a mai, 24 órás napot kell érteni	40,8%	40,1%	44,3%
a hatnapos teremtés történetében, a nap alatt hosszabb korszakot kell érteni	37,9%	38,8%	32,6%
a bibliai teremtésleírás egy korábban ítéletben elpusztult világ újrateemtését írja le	13,1%	9,1%	17,9%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%

59. tábla: Teremtés és evolúció – EPK tagság előtti vallás szerinti megoszlás

Teremtés és evolúció	gyakorló pünkösdiek családban nevelkedtem	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	világi vagy névleges felekezeti hovatartozású	egyéb
nem látok ellentétet a hatnapos teremtés és az evolúció között	8,3%	17,1%	14,5%	,0%	9,2%	6,4%	,0%
a hatnapos teremtés történetében, a nap alatt a mai, 24 órás napot kell érteni	40,4%	38,9%	40,0%	43,0%	37,0%	46,2%	50,3%
a hatnapos teremtés történetében, a nap alatt hosszabb korszakot kell érteni	38,2%	33,7%	33,6%	57,0%	53,8%	31,7%	32,6%
a bibliai teremtésleírás egy korábban ítéletben elpusztult világ újrateemtését írja le	13,2%	10,4%	11,9%	,0%	,0%	15,7%	17,1%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

60. tábla: Eredeti bűn – frekvencia

Eredeti bűn	Elemzés	Százalék	Érvényes százalék
az újszülött csecsemő is bűnös, mert az eredendő bűn miatt a természete bűnös	148,98	38,98	43,59
az újszülött csecsemő nem bűnös, de megvan benne a rosszra való hajlam, ami miatt bűnt fog elkövetni	143,62	37,58	42,02
az újszülött csecsemő nem bűnös, de a természete romlott, ezért bűnt fog elkövetni	49,15	12,86	14,38
nem válaszolt	40,45	10,58	–
Összes	382,20	100,0	100,0

61. tábla: Eredeti bűn – gender szerinti megoszlás

Eredeti bűn	férfi	nő
az újszülött csecsemő is bűnös, mert az eredendő bűn miatt a természete bűnös	39,5%	46,3%
az újszülött csecsemő nem bűnös, de megvan benne a rosszra való hajlam, ami miatt bűnt fog elkövetni	40,4%	59,6%
az újszülött csecsemő nem bűnös, de a természete romlott, ezért bűnt fog elkövetni	17,7%	12,2%
Összes	100,0%	100,0%

62. tábla: Eredeti bűn – egyházhoz tartozás generációja szerinti megoszlás

Eredeti bűn	2. generáció	1. generáció, vallásos háttér	1. generáció, nem vallásos háttér	Összes
az újszülött csecsemő is bűnös, mert az eredendő bűn miatt a természete bűnös	32,3%	53,1%	54,0%	44,3%
az újszülött csecsemő nem bűnös, de megvan benne a rosszra való hajlam, ami miatt bűnt fog elkövetni	50,6%	35,5%	35,9%	42,0%
az újszülött csecsemő nem bűnös, de a természete romlott, ezért bűnt fog elkövetni	17,2%	11,4%	10,1%	13,6%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

63. tábla: Eredeti bűn – EPK tagság előtti vallás szerinti megoszlás

Eredeti bűn	gyakorló pünkösd családban nevelkedtem	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	világi vagy névleges felekezeti hovatart ozású	egyéb
az újszülött csecsemő is bűnös, mert az eredendő bűn miatt a természete bűnös	32,5%	52,1%	54,7%	17,9%	46,3%	47,3%	70,8 %
az újszülött csecsemő nem bűnös, de megvan benne a rosszra való hajlam, ami miatt bűnt fog elkövetni	50,2%	37,1%	35,6%	82,1%	25,5%	43,8%	23,4 %
az újszülött csecsemő nem bűnös, de a természete romlott, ezért bűnt fog elkövetni	17,3%	10,9%	9,7%	,0%	28,3%	9,0%	5,8%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0 %

64. tábla: Üdvösség, bemelegítés – frekvencia

Üdvözülhet-e, aki megtért ugyan, de nem merítkezett be?	Elemszám	Százalék	Érvényes százalék
igen	276,92	72,45	78,67
nem	75,09	19,65	21,33
nem válaszolt	30,19	7,90	–
Összes	382,20	100,0	100,0

65. tábla: Üdvösség, bemelegítés – gender szerinti megoszlás

Üdvözülhet-e az, aki megtért ugyan, de nem merített be?	férfi	nő	Összes
igen	78,3%	78,9%	78,7%
nem	21,7%	21,1%	21,3%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%

66. tábla: Üdvösség, bemelegítés – egyházhoz tartozási generáció szerinti megoszlás

Üdvözülhet-e az, aki megtért ugyan, de nem merített be?	2. generáció	1. generáció, vallásos háttér	1. generáció, nem vallásos háttér
igen	85,8%	69,9%	80,6%
nem	14,2%	30,1%	19,4%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%

67. tábla: Üdvösség, bemelegítés – EPK tagság előtti vallás szerinti megoszlás

Üdvözülhet-e az, aki megtért ugyan, de nem merített be?	gyakorló pünkösdi családban nevelkedtem	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	világi vagy névleges felekezeti hovatartozású	egyéb
igen	85,8%	64,9%	60,2%	86,4%	93,3%	85,0%	67,9%
nem	14,2%	35,1%	39,8%	13,6%	6,7%	15,0%	32,1%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

68. tábla: Szentlélekkereszttség jele – frekvencia

Mi a Szentlélek-kereszttség vételének a jele?	Elemzés	Százalék	Érvényes százalék
a nyelveken szólás	232,63	60,87	67,55
bármely kegyelmi ajándék	109,01	28,52	31,65
egyéb, és pedig:	2,73	,71	,79
nem válaszolt	37,83	9,90	–
Összes	382,20	100,0	100,0

69. tábla: Szentlélekkereszttség jele – gender szerinti megoszlás

Mi a Szentlélek-kereszttség vételének a jele?	férfi	nő
a nyelveken szólás	65,9%	68,6%
bármely kegyelmi ajándék	32,1%	31,4%
egyéb, és pedig:	2,1%	,0%
Összes	100,0%	100,0%

70. tábla: Szentlélekkereszttség jele – egyházhoz tartozás generációja szerinti megoszlás

Mi a Szentlélek-kereszttség vételének a jele?	2. generáció	1. generáció, vallásos háttér	1. generáció, nem vallásos háttér
a nyelveken szólás	77,1%	61,4%	60,8%
bármely kegyelmi ajándék	22,3%	37,0%	39,2%
egyéb, éspedig:	,6%	1,6%	,0%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%

71. tábla: Szentlélekkereszttség jele – EPK tagság előtti vallás szerinti megoszlás

Mi a Szentlélek-kereszttség vételének a jele?	gyakorló pünkösdi családban nevelkedtem	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	világi vagy névleges felekezeti hovatartozású	egyéb
a nyelveken szólás	76,9%	52,7%	60,7%	65,1%	76,0%	60,2%	69,9%
bármely kegyelmi ajándék	22,5%	47,3%	37,0%	34,9%	17,7%	39,8%	30,1%
egyéb, éspedig:	,6%	,0%	2,3%	,0%	6,3%	,0%	,0%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

72. tábla: Üdvösség, nyelveken szólás – frekvencia

Üdvözülhet-e, aki nem szól nyelveken?	Elemszám	Százalék	Érvényes százalék
igen	343,76	89,94	97,10
nem	10,26	2,68	2,90
nem válaszolt	28,18	7,37	–
Összes	382,20	100,0	100,0

73. tábla: Üdvösség, nyelveken szólás – gender szerinti megoszlás

Üdvözülhet-e, aki nem szól nyelveken?	férfi	nő
igen	95,9%	97,9%
nem	4,1%	2,1%
Összes	100,0%	100,0%

74. tábla: Üdvösség, nyelveken szólás – egyházhoz tartozás generációja szerinti megoszlás:

Üdvözülhet-e, aki nem szól nyelveken?	2. generáció	1. generáció, vallásos háttér	1. generáció, nem vallásos háttér
igen	98,8%	95,4%	97,3%
nem	1,2%	4,6%	2,7%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%

75. tábla: Üdvösség, nyelveken szólás – EPK tagság előtti vallás szerinti megoszlás

Üdvözülhet-e, aki nem szól nyelveken?	gyakorló pünkösdi családban nevelkedtem	gyakorló római katolikus	gyakorló református	gyakorló evangélikus	gyakorló baptista	világi vagy névleges felekezeti hovatartozású	egyéb
igen	98,8%	98,1%	88,0%	100,0%	100,0%	98,3%	96,9%
nem	1,2%	1,9%	12,0%	,0%	,0%	1,7%	3,1%
Összes	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

VII. melléklet – KSH adatok

Magyarország teljes népessége 2011-ben 9 937 628 fő.⁸

76. tábla: Magyarország vallási megoszlása 2011-ben⁹

Vallási közösség, felekezet	létszám	népesség %-a	válaszadók %-a
Katolikus	3 871 881	38,96	53,49
Ortodox	13 710	0,14	0,19
Református	1 153 442	11,61	15,93
Evangélikus	214 965	2,16	2,97
Izraelita	10 965	0,11	0,15
Más vallási közösség, felekezet	167 231	1,68	2,31
Vallási közösséghez nem tartozó	1 806 409	18,18	24,96
Nem válaszolt	2 699 025	27,16	–
Összes	9 937 628	100	–
Összes válaszadó	7 238 603	72,84	100

77. tábla: Magyarország vallási megoszlása 2001-ben¹⁰

Vallási közösség, felekezet	létszám	népesség %-a	válaszadók %-a
Katolikus	5 558 961	54,51	61,13
Ortodox	14 520	0,14	0,16
Református	1 622 796	15,91	17,84
Evangélikus	304 705	2,99	3,35
Izraelita	12 871	0,13	0,14
Más vallási közösség, felekezet	96 760	0,95	1,06
Vallási közösséghez nem tartozó	1 483 369	14,55	16,31
Nem válaszolt	1 104 333	10,83	–
Összes	10 198 315	100	–
Összes válaszadó	9 093 982		100

8 http://www.ksh.hu/nepszamlalas/docs/tablak/teruleti/00/00_1_1_1_1.xls

9 http://www.ksh.hu/nepszamlalas/docs/tablak/teruleti/00/00_1_1_7_1.xls

10 U.o.